

MATIU

Baaru nnaa kè Matiu kè

Yesu Kirisi ina 1:1-2:23
 Yaaya Batisikeri waazikena 3:1-3:12
 Yesu batisikena 3:13-4:11
 Yesu yādannaena Galili 4:12-18:35
 Zaa Galili ai Yerusalemu 19:1-20:34
 Yesu kuuna Yerusalemu 21:1-26:13
 Yesu gana kōn a fεεnao 26:14-28:20

Yesu Kirisi bori bɔzia
(Luk 3:23-38)

- ¹ Ibraĩ kōn Daudao bori Yesu Kirisi bɔzian yè:
- ² Ibraĩ Isaaku ì,
 Isaaku Yakubu ì,
 Yakubu Yuda ì kōn a v̄iinɔ kōn a dāaronɔ,
- ³ Yuda Pεrεzi kōn Zεrao ì kōn a nɔ Tamao,
 Pεrεzi Ezerɔnu ì,
 Ezerɔnu Ramu ì,
- ⁴ Ramu Aminadabu ì,
 Aminadabu Nasɔ ì,
 Nasɔ Salamɔ ì,
- ⁵ Salamɔ Bɔaza ì kōn a nɔ Rahabuo.
 Bɔaza Ɔbɛdi ì kōn a nɔ Rutuo,
 Ɔbɛdi Yεsε ì,
- ⁶ ben Yεsε kí Dauda ì.

- Ben Dauda Sulemanu ì kōn Uria naɔo,
- ⁷ Sulemanu Reoboamu ì,
 Reoboamu Abia ì,
 Abia Asa ì,
 - ⁸ Asa Yosafata ì,
 Yosafata Yehoramu ì,

YehoramU Uzia ì,
 9 Uzia Yotamu ì,
 Yotamu Aaza ì,
 Aaza Ezekaya ì,
 10 Ezekaya Manase ì,
 Manase Amo ì,
 Amo Yosia ì,
 11 Yosia Yoyakini ì kōn a dāaronō gurōō kè wà gbēno
 kùkū wà tànyo Babilōnu.

12 Tana kōn gbēno Babilōnu gberan Yoyakini
 Sealatieli ì,
 Sealatieli Zerubabeli ì,
 13 Zerubabeli Abiudu ì,
 Abiudu Eliakimu ì,
 Eliakimu Azō ì,
 14 Azō Zadōki ì,
 Zadōki Akimu ì,
 Akimu Eliudu ì,
 15 Eliudu Eleaza ì,
 Eleaza Matā ì,
 Matā Yakubu ì,
 16 Yakubu Mariama zā Yusufu ì,
 ben Mariama Yesu kè wè benε Mesaya ì.

17 Zaa Ibraĩ gurōōōa ai à gàa pé Daudaa, de kōn
 a néo kuu gēro dosaimε. Zaa Dauda gurōōōa ai
 gurōō kè wà tà kōn gbēno Babilōnu, de kōn a néo
 kuu gēro dosaimε. Zaa tana kōn gbēno Babilōnu ai
 à gàa pé Mesayaa, de kōn a néo kuu gēro dosaimε.

Yesu Kirisi ina
(Luk 2:1-7)

18 Dian wà Yesu Kirisi ì nàn yè: À da Mariama
 kuu Yusufu nokpamma ũme. Ai àgō gá zā ke, à nò

sì kōn Luda Nini gbāaao. ¹⁹ À gōkamma Yusufu pì né gbě maaame, à yezi à wí daaro, ben à zèo kè é bō à yān asii guu. ²⁰ Gurɔɔ kè èe laasuu lee yā pìà, Dii malaika bō à mōzi nanaa guu à bène: Dauda bori Yusufu, òton bídi ke n nɔkamma Mariama sena yā musuro, zaake nò kè à sina bō Luda Nini kiiame. ²¹ Eé né i gōgbě ũ, né tó kpáne Yesu, zaake eé a gbēno bō n durunno guu. ²² Beee kè píngi, le yā kè Dii ò annabi gāzī ke, à bè:

²³ Nɔkpare lezii bé eé nò sí
à né i gōgbě ũ,
weé tó kpáne Imanueli.
Tó pì bè, Ludaa kúwao.

²⁴ Kè Yusufu vù, à kè lán Dii malaika diene nà, à a nɔɔ pì sè. ²⁵ Mòde èe à dō nɔgbě ũro ai à gàà à négōgbě pì ò. Ben à tó kpáne Yesu.

2

Sɔsɔneyādōrinɔ mɔna Yesu gwa

¹ Wà Yesu ò Betelému Yudea būsun kí Herɔdu gurɔ. Ben sɔsɔneyādōrinɔ bō ɔfāntēbɔe kpa, aō mò Yerusalemu, ² aō gbēno là wà bè: Né kè wà ò Yudanɔ kína ũu kú máa? Wa à sɔsɔne è ɔfāntēbɔe kpa, ben wa mɔ kúene. ³ Kè kí Herɔdu yā pì mà, à bídi kè kōn Yerusalemudeeno n píngi. ⁴ À Yuda sa'orikinɔ kōn ludayādannerinɔ kākōa n píngi, ben à n lá guu kè weé Mesaya in. ⁵ Aō wèàla wà bè: Betelémume zaa Yudea būsun. Zaake lán annabi kè nàn yè:

⁶ Betelému kè kú Yudanɔ būsun,
n kēsāna Yuda wétēnoziro fá.
Zaake n guun kína é bōn,
kè eé dɔ ma gbě Isarailinone ae.

⁷ Ben Herodu sɔsɔneyādōrinɔ sɪsi asii guu, à sɔsɔne pì bɔguro sãnsãn gbèkãm̃ma. ⁸ Ben à ñ gbarɛ Betelɛmu à bè: À gá à né pì baaru gbekagbeka kɔn làakario. Tó a à è, à mɔ à omɛ, mapi se, mé gá kúɛnɛ.

⁹ Kè aɔ kína yã mà, ben aɔ dà zén. Ben sɔsɔne kè aɔ è ɔfãntɛbɔɛ kpa yãa pì dɔ́nɛ aɛ dɔ ai à gàa à zè né pì kúkiila. ¹⁰ Kè aɔ sɔsɔne pì è, aɔ pɔɔ kè nna maamaa. ¹¹ Aɔ gè kpén, aɔ né pì è kɔn a da Mariamao, ben aɔ kùɛ wà dɔnzi kènɛ. Ben aɔ ñ auziki àkpatinɔ wèwè, aɔ à gbà vura kɔn tuaetitio kɔn líɔ gũ nnannaao. ¹² Ludaa ònɛ nanaa guu kè aɔton bɔɛ Herodu kiiaro, ben aɔ tà ñ bùsun kɔn zé pãndeo.

Gana kɔn Yesuo Igipiti

¹³ Aɔ tana gbera Dii malaika bò à mò Yusufuzi nanaa guu à bè: Ñ fɛɛ ñ né pì sé kɔn a dao, ñ bàa lé ñ gányo Igipiti, négɔ kú gwe ai mà mɔ mà yã onne dɔ, zaake Herodu é né pì wete à demɛ.

¹⁴ Ben Yusufu fɛɛ gwãavĩ, à né pì sè kɔn a dao, à gaańyo Igipiti. ¹⁵ À kú gwe ai Herodu gàa à gào. Beee kè, lɛ yã kè Dii ò annabi gãzĩ ke yãnzimɛ, à bè: Ma a né gbèɛ Igipiti.

Négɔgbɛnɔ dɛdɛna

¹⁶ Kè Herodu è sɔsɔneyādōrinɔ ɔndɔ kèazi, ben à pɔ fè maamaa. À sɔsɔne bɔguroɔ taka dɔ yã kè à gbèka sɔsɔneyādōri pìnɔa yãnzɪ, ben à gbɛnɔ zĩ aɔ négɔgbɛ kè aɔ kà wè plaaa ke kè aɔ kèsázinɔ dèdɛ Betelɛmu kɔn a buraano píngi. ¹⁷ Yã kè annabi Yeremaya ò kè sa, à bè:

¹⁸ Wà wii gbãaa mà Rama, wèè ɔɔ dɔɔ, wèè wii pɛɛ.

Raseli e a néno ɔɔ dɔɔ,
à gì agbaa mazi, zaake aɔɔ kuu dɔro.

Suna Igipitio

¹⁹ Kè Herɔdu gà, ben Dii malaika bɔ̀ à mò Yusu-
fuzi Igipiti nanaa guu ²⁰ à bè: Ñ fεε ñ né pì sé kɔ̀n
a dao, ñ tányo Isarailinɔ̀ b̀sun, zaake gbē kè aɔ̀e
wεtεε wà né pì wèndi bɔ̀ɔnɔ̀ gàga.

²¹ Ben à fεε à né pì sè kɔ̀n a dao, à tànyo Isarailinɔ̀
b̀sun. ²² Kè à mà Akelau bé èe kí blee Yudea a
de Herɔdu gēε ũ, gwe vεεna vīa à kũ. Luda yā òne
nanaa guu, ben à tà Galili b̀sun, ²³ à gà à vèε wéte
kè wè be Nazareti. Len yā kè annabinɔ̀ ò pàpa lε,
kè aɔ̀ bè: Weé à sísi Nazareti gbē.

3

Yaaya Batisikeri waazikena

(Maa 1:1-8, Luk 3:1-18, Yoh 1:19-28)

¹ Beee gbera Yaaya Batisikeri mò Yudea gbáan, èe
waazi kεε ² à bè: À nòse lie, kpata kè b̀ Luda kiia kà
kīi. ³ À yān annabi Isaya ò yā à bè:

À baarukpari kòto ma dɔ̀ gbáan,
èe bee à zé kεkε Diine,
à zé wéwεnɔ̀ porone súusu.

⁴ Yaaya ègɔ̀ pókāsāa kè wà tã kɔ̀n lakumi káo
dana, è báa asaa dɔ̀ a pii. Sutē kɔ̀n z'ion à p̀blee
ũ. ⁵ Wègɔ̀ bɔ̀e Yerusalemu kɔ̀n Yudea b̀su gu p̀ngio
kɔ̀n Yoda d̀rɔ̀zio wàgɔ̀ mɔ̀ɔ̀ à kiia. ⁶ Aɔ̀è ñ durunnɔ̀
o gupuraa, ben è ñ batisi ke Yodan.

⁷ Kè Yaaya è Farisinɔ̀ kɔ̀n Sadusinɔ̀ e mɔ̀ɔ̀ a kiia
pari aɔ̀ batisi ke, ben à bèñne: Gbēntee pitigoonɔ̀!
Dé bé à lé dàawa à bàa sí pɔ̀fē kè Luda é pitańmanε?

⁸ À nòselièna yā ke, weégõ dõ kè a liè. ⁹ Kè Ibraĩ de a dezi ũ, àtongõ daa kè beee bé eé a bõro. Mée ooare, Luda é fõ à gbè kènõ ke Ibraĩ boriinõ ũ. ¹⁰ Kpása dièna línõzi kò. Luda é lí kè è né maaa iroo zõ à zu té guu. ¹¹ Mée a batisi kee a nòselièna sèeda ùme, mòde gbêke é mó ma gbera à gbâaa demala, mée ká mà à kyatee séenero. Àmbe eé a batisi ke kõn Luda Ninio kõn téo. ¹² À gbaka kũna a õzĩ ésegbêkiia. Tó à fã, eé a pówee ká a dõn, eé à sàko ká té kè è garoo guu.

Yesu batisikena
(Maa 1:9-11, Luk 3:21-22)

¹³ Ben Yesu bõ Galili bõsun à mò Yaaya kiia Yodazi le à a batisi ke. ¹⁴ Yaaya yezi à gí à bè: Mamõma kè má de ñ ma batisi keen n mõ ma kiiaó? ¹⁵ Ben Yesu wèala à bè: Àgõ de le gĩa, zaake à kõ sìwao le yā píngi kena a zéa yānzi. Ben à wèzi. ¹⁶ Kè Yesu batisi kè, à bikù gõ. Zĩ beee ludambèe wèkõa, ben à è Luda Nini è e suu lán põtèe bà à zõawa. ¹⁷ Ben wà kòto mà bõna ludambè à bè: Ma né mèn do léle yenzideen yè, kè ma põõ nnaa maamaa.

4

Yesu yõagwana
(Maa 1:12-13, Luk 4:1-13)

¹ Ben Luda Nini gàa kõn Yesuo gbáan, le Ibilisi à yõ à gwa. ² Yesu lé yì fãantè kõn gwãavõ ai guru baplaa. Kè nõaa e à dee, ³ ben gbèkèkeri pì sòzi à bè: Tó Luda Nén n ũ, ñ be gbè kènõ li buredi ũ. ⁴ Yesu wèala à bè: À kú Luda yān wà bè: Póbleen gbèntee ègõ kúo adoro, sé yā kè Ludaa e oo píngi.

⁵ Ben Ibilisi à sè à gàao Luda wéte, à à zè Luda kpé mĩsɔntɛa, ⁶ à bè: Tó Luda Nén n ũ, ñ ɔ kpá n zĩndazi, zaake wà kè Luda yān wà bè:

Eé n yā o a malaikanɔne,

aōé n sé n ɔzĩ le ñton gèñ sí gbèaro yānzi.

⁷ Yesu wèàla à bè: Wà kè dɔ wà bè:

Ñton Dii n Luda lé ñ gwaro.

⁸ Ben Ibilisi à sè à gàao dɔ kp̄ii lezĩ maamaa musu, à anduna kpatanɔ òdɔane píngi kɔñ n auzikinɔ ⁹ à bè: Mé n gba beeenɔ píngi, tó n kuɛ n dɔnzi kemɛ.

¹⁰ Ben Yesu bène: Ñ gumala Setān! Zaake wà kè Luda yān wà bè,

ñ dɔnzi ke Dii n Ludane

ngõ dɔzi ado.

¹¹ Ben Ibilisi à tò gwe sa, ben malaikanɔ mò wà dɔàle.

*Yesu nana a zĩa zaa Galili
(Maa 1:14-15, Luk 4:14-15)*

¹² Kè Yesu mà wà Yaaya kũ wà dà kpésiaan, ben à tà Galili. ¹³ Èe vèe Nazareti dɔro, à gaa à vèe sèbe sae Kapɛnamu, Zɛbuluni boriinɔ kɔñ Nafatali boriinɔ bũsun, ¹⁴ le yā kè annabi Isaya ò ke yānzi à bè:

¹⁵ Zɛbuluni boriinɔ kɔñ Nafatali boriinɔ bũsu, zaa ísɪaa kpa ai Yoda baa kãa kpa, Galili bũsu kè bori pāndenɔ kún pì,

¹⁶ aō gbě kè aō kú gusiaa guunɔ gupura òsi è, guu dò bũsu kè kú gaa lézĩ pì deenɔne sa.

¹⁷ Zaa gurɔ beeean Yesu nà waazikenaa à bè: À nòse liɛ, kpata kè bò Luda kiia kà kīi.

*Yesu iba káakunɔ sisina
(Maa 1:16-20, Luk 5:1-11)*

18 Kè Yesu e dɔɔ Galili sɛ̀bɛzi, à gɔɔn plaaanɔ è, v̄i kɔn d̄aaroo, Simɔ kè wè be Pita kɔn a d̄aaro Anduruo. Aɔɔe táaru kpaa sɛ̀be pì guu, zaake sɔɔɔkɔnɔme. 19 Ben Yesu bènnɛ: À mɔ à tɛ̀mazi, mé a ke gbɛ̀wɛtɛrinɔ ũ. 20 Zaa gwe gɔɔ aɔ́ n̄ táarunɔ tòn aɔ́ b̀ò wà t̀èzi. 21 Kè à gàa aɛ, à gɔɔn plaa p̄andenɔ è, v̄i kɔn d̄aaroo dɔ, Zebedi né Yemisi kɔn a d̄aaro Yohanao. Aɔɔ kú góro'ite guu kɔn n̄ de Zebedi p̄io, aɔɔe n̄ táarunɔ kekɛɛ. Yesu n̄ sísi, 22 ben aɔ́ n̄ de tò góro guu gwe gɔɔ, aɔ́ b̀ò wà t̀èzi.

Yesu ȳadannɛna Galili

(Luk 6:17-19)

23 Yesu ègɔ́ lili oo Galili b̀usun, è ȳa daɔ́nɛ n̄ aduakekpenɔ guu, è kpata kè b̀ò Luda kiia baaru kpá, è gbɛ̀nɔ kɛ̀kɔa kɔn gȳa bori s̄anda p̄ingio. 24 À tɔ́ dà Siria b̀usula p̄ingi, ben wègɔ́ m̄ɔɔnɛ kɔn gbɛ̀ kè aɔɔe gȳa bori p̄ingi kɔn w̄aw̄aao kɛɛnɔ kɔn z̄indeenɔ kɔn gasindadeenɔ kɔn ɛɛnɔ, ben è n̄ kɛ̀kɔa. 25 Wà b̀ò Galili kɔn Wétɛmɛnkuri b̀usuo kɔn Yerusalemuo kɔn Yudeao kɔn Yoda baa k̄aa kpaaɔ paripari wà t̀èzi.

5

Aubarikadeenɔn Yesu ìbanɔ ũ

(Luk 6:20-23)

1 Kè Yesu parii p̄inɔ è, à didi s̄is̄ĩa. Kè à v̄ɛɛ, à ìbanɔ m̀ò à kiia, 2 ben à nà ȳadannɛnaa à bè:

3 Aubarikadeenɔn gbɛ̀ kè aɔ́ n̄ k̄ɛs̄ana d̄ɔɔnɔ ũ, zaake kpata kè b̀ò Luda kiia de n̄ p̄ó ũ.

4 Aubarikadeenɔn p̄osiadeenɔ ũ, zaake Luda é n̄ làakari kpáɛnɛ.

5 Aubarikadeenɔn gbɛ̀ kè aɔ́ n̄ z̄inda b̀usanɔ ũ,

zaake aõmbe weégõ anduna vī.

⁶ Aubarikadeenɔn yāzede niderinɔ ũ,
zaake aõmbe aõé kã.

⁷ Aubarikadeenɔn wēndadɔnnɛrinɔ ũ,
zaake Luda é n̄ wēnda d̄s.

⁸ Aubarikadeenɔn n̄sɛpuradeenɔ ũ,
zaake aõmbe aõé w̄ɛɛ si Ludalɛ.

⁹ Aubarikadeenɔn íbetemiderinɔ ũ,
zaake weé n̄ sísi Luda n̄énɔ.

¹⁰ Aubarikadeenɔn gb̄ɛ k̄è w̄è ãa dańma
yāmaakena yānzinɔ ũ,
zaake kpata k̄è b̄ò Luda kiia de n̄ p̄ó ũ.

¹¹ Aubarikadeenɔn a ũ,
tó wà a s̄s̄s̄, tó wà ãa d̄àawa,
tó wà yã zaa p̄ingi d̄iawa ma yānzi.

¹² À p̄onnaa ke à yáa d̄ɔ, zaake a láada bíta ludambe.
Len wà ãa dà annabi k̄è aõ kú a ãanɔa le.

Yesu ibanɔn wisi ũ k̄ɔn gupuraa
(Maa 9:50, Luk 14:34-35)

¹³ Ámbe wisi ũ andunanɛ. Tó wisi i nnaa tà, dian
weé ke nà à ḡõ wisi ũ d̄ɔɔ? À àre kee vī d̄ɔro, séde wà
kwéɛ gb̄énɔ t̄áa oa.

¹⁴ Ámbe gupuraa ũ andunanɛ. Wéte k̄è wà k̄àɛ
s̄l̄s̄i musu è f̄õ àḡõ utenaro. ¹⁵ Wè fitia na wà gbaka
kúɛaro. Wè di dabu musumɛ, le à guu pu gb̄ɛ k̄è
aõ kú uanɔnɛ. ¹⁶ À guu pu gb̄énɔnɛ le, le aõ a
maakenanɔ e wà a De k̄è kú musu tó kpá.

Musa doka b̄ɔk̄ɔtena

¹⁷ Àtonḡɔ daa ma m̄ɔ Musa doka k̄ɔn annabinɔ
yānɔ gboronlo. M̄éɛ m̄ó gbororo, ma m̄ɔ le mà
papamɛ. ¹⁸ Yāpuraan m̄éɛ ooare, ludambe k̄ɔn
t̄ɔt̄ɛo é ḡɛte, m̄ɔde doka p̄i w̄ɛz̄ã féte ke a p̄ó kete ke é

gētero, yā pínɡi é ke. ¹⁹ Beee yānzi tó gbē gí yā kè wà dīe pínɔ dokezi, baa à kè kēsánańzi, tó è da gbēnɔne aɔ ke le, adee éɡɔ kēsánańzi kpata kè b̀ Luda kiia gbēnɔ tème. Tó gbē kūna, tó è dańne le sɔ, adee éɡɔ bíta kpata kè b̀ Luda kiia gbēnɔ té. ²⁰ Mée ooare, tó a yāmaakena de ludayādannerinɔ kɔn Farisinɔ pólaro, é gē kpata kè b̀ Luda kiia guuro.

Pɔfēna

²¹ Á mà wà bè yādeenɔne, aɔton gbē dero. Gbē kè gbē dè, weé yākpae keo. ²² Mapi sɔ, mée ooare, gbē kè pɔ fè a gbēdaaazi kà wà yākpae keo. Gbē kè a gbēdaaa s̀s̀ kà wà gáo gbāadeenɔ kiia. Gbē kè bè a gbēdaaanɔ m̀saide s̀ kà à gē tén. ²³ Tó n mɔ n Luda gba pɔ a gbāgbākii, tó n dɔn gwe kè n gbēdaaa n yā kūna, ²⁴ n n gba tó sa'okii ae gwe, n gá n agbaa kpá adeenɔ gĩa, gbasa n m̀ n saa o sa. ²⁵ Tó n ibee e gaanyo yākpaekekii, n ke kpakpaa n keo nna zaa zén, le àton n kpá yākpakeriari yānzi. Tó née ke lero, yākpakeri pi é n kpá dogaria, dogari é n da kpésiaan. ²⁶ Yāpuraan mée oonne, né bɔ gwero ai n gá fīa boo pínɡi. Baa kɔbɔ é gɔ ténziro.

Zinakena

²⁷ Á mà wà bè, àton zina kero. ²⁸ Mapi sɔ, mée ooare, tó gbē nɔgbē gwà kɔn laasuu pāndeo, adee zina kèon gwe kɔ. ²⁹ Tó n wée ɔplaa è tó n fu, n bɔ n zīna. N korana n m̀gu kezi maa de wà n m̀ pínɡi zu ténla. ³⁰ Tó n ɔplaa è tó n fu, n zɔ n zīna. N korana n m̀gu kezi maa de n m̀ pínɡi tana ténla.

Yigidena

(Mat 19:9, Maa 10:11-12, Luk 16:18)

³¹ Wà bè dɔ, tó gbě e gii a naõzi, à yìgidela kpáa.
³² Mapi sɔ, méε ooare, gbě kè gí a naõzi, tó èe ke à gɔpɔσεε kènlo, à zā pì bé è tó à gɔ zinakeri ũ. Gbě kè nɔɔ kè wà gízi sè sɔ zina kèn gwe.

Ladana

³³ Á mà wà bè yádeenɔne dɔ, aɔ yā kè aɔɔ sì kɔn Diio papa, aɔton fuaro. ³⁴ Mapi sɔ, méε ooare, àton la da sero. Àton yā sí kɔn ludambεεoro, zaake Luda kíblekitame, ³⁵ ke anduna, zaake Luda tintime, ke Yerusalemu, zaake Kína isi wétεme. ³⁶ Nton yā sí kɔn n m̀oro, zaake né f̃ ò n m̀ikā m̀èn doo pura kũ ke ò à sia kũro. ³⁷ Àgae be ee ke auo. Yā kè dε beeelaa b̀ò à zaaa guume.

Gẽebona

(Luk 6:29-30)

³⁸ Á mà wà bè, wà wée f̃ia bo kɔn wéeo, swaa kɔn swaao. ³⁹ Mapi sɔ, méε ooare, àton gẽe bo gbě kè zaaa k̀earearo. Tó gbě n swān kè n gasu ɔplaaa, ò à doo dɔne dɔ. ⁴⁰ Tó gbě yezi à n dansiki yākpae kenyo, ò n utadaa tóne dɔ. ⁴¹ Tó gbě gā namma ò aso séare kiloo do, ò gáone kiloo plaa. ⁴² Tó gbě p̀ó wée k̀emma, ò kpáa. Nton gbě kè yezi à p̀ó s̀ékamma t̃ero.

Yena ibεεzi

(Luk 6:27-28, 32-36)

⁴³ Á mà wà bè, àgɔ ye a gbědaaazi, à za a ibεεn.
⁴⁴ Mapi sɔ, méε ooare, àgɔ ye a ibεεnɔzi, à adua ke gbě kè aɔè wée tāawaanɔne, ⁴⁵ Iε à gɔ a De kè kú musu nénɔ ũ yāpura. Zaake è ɔfántē b̀o gbě zaaanɔne kɔn gbě maaanɔ ò píngi, è lou ma taarisaideenɔne kɔn taarideenɔ ò píngi. ⁴⁶ Tó gbě

kè aṣo yeaziinon á yeñzi, é láada ke e Luda kiiá? Baa be'wosirinṅ è ke leroo? ⁴⁷ Tó a gbēnṅ eè ì kpákparíma nté, bó á deo gbē pāndenṅlaa? Baa kifinṅ è ke leroo? ⁴⁸ Beee yānzi àgṣ kuu papana, lán a De kè kú musu kuu papana nà.

6

Gbadana

¹ À làakari ke a donzi yākena gupuraaazi. Àton ke gbēntee wée yānziro. Tó ée kee le, é láada e a De kè kú musu kiiaro. ² Tó nées gba daa takaasideenṅ, ñton a kpàakpa ke lán monafikideenṅ bàro. Aṣè ke aduakekpenṅ guu kṣn gāalenṅ, le gbēnṅ n tó nnaa sí yānzime. Yāpuraan mée ooare, aṣ n láada èn gwe kò! ³ Mpi, tó nées gba daa takaasideenṅ, ñton tó n oze dṣ lán n opla e kee nàro. ⁴ Ñ tó n gbadana ke asiiyā ũ, n De kè asiiyā dṣo é à fīa bonne.

Aduakena

(Luk 11:2-4)

⁵ Tó ée adua kee, àtongṣ de lán monafikideenṅ bàro. Aṣègṣ yezi wà adua ke zena aduakekpen kṣn zéṣnkpakṣanṅ, le gbēnṅ n e yānzi. Yāpuraan mée ooare, aṣ n láada èn gwe kò! ⁶ Mpi, tó nées adua kee, n gē n kpé guu, n gbà tata, n wée ke n De kè kú gwe asii guua, n De kè asiiyā dṣo é sínyo. ⁷ Tó ée adua kee, àton yā bṅe pari lán kifinṅ bàro. Aṣègṣ daa n yābṅena parii guun Luda é sínyo. ⁸ Àtongṣ de lán n bàro, zaake a De pṣ kè á à nii vīi dṣ ai àgṣ gá gbekaa. ⁹ Àgae adua ke lán kè bà:
Wa De kè kú musu,
n tó wàgṣ dṣ kè n tó adona.
¹⁰ Ñ tó kpata kè bṅ n kiiá bṅ gupuraa,

wà n poyezi ke anduna guu,
làn wè ke zaa musu nà.

11 N wa gba ú kè wé ble gbàa.

12 N wa taarinɔ kēwe,
làn weè kē gbē kè aɔ taari kèweenɔne nà.

13 Nton tó wà fu yɔagwanaaro,
n wa sí à zaaa.

14 Tó a gbēnɔ taari kèñne, a De kè kú musu é a pò
kēare se. 15 Tó ée gbēnɔ taarinɔ kèñne sɔro, a De é a
taarinɔ kēarero.

Léyina

16 Tó á léyina sɔ, àton uu sisi làn mɔnafikideenɔ
bàro. Aɔè n uu yákwete le gbēnɔ gɔ dɔ kè aɔ léyina
yānzi. Yāpuraan mée ooare, aɔ n láada èn gwe kò!

17 Mpi, tó n léyina, n uu pípi, n nòsi māmamma,

18 le gbēnɔ tón dɔ n léyinaro, sé n De kè kú asii guu
baasiro. N De kè asiya dɔ é à fīa bonne.

Auziki yā

(Luk 11:33-36, 12:33-34, 16:13)

19 Àton auziki kakɔaazi anduna guu kèro, gura kè
kòkɔnɔ è pò yakan, pónɔ è kòtē kpán bensɔ kpáinɔ
è gu fɔ aɔ pónɔ séen. 20 À a auziki kakɔa ludambe,
gura kè kòkɔnɔ è pò yakanlo, pónɔ è kòtē kpánlo
bensɔ kpáinɔ è gu fɔ aɔ pónɔ séenlo. 21 Zaake guu
kè n auziki kún, gwen n làakari ègɔ kún se.

22 Wéen mē fitia ũ. Tó n wée aafia, n mē píngi égɔ
gupuraa ũ. 23 Tó n wée gbāaro sɔ, n mē píngi égɔ
gusiaa ũ. Tó gupuraa kè n kūna de gusiaa ũ, gusiaa
pì bíta. 24 Gbēke è fɔ à dɔ dii mēn plaaazi, zaake eé
za gbē doon àgɔ ye gbē doozi, kesɔ eé na gbē doo à
kya ká gbē doon. É fɔ àgɔ dɔ Ludazi kɔn ɔɔo ledoro.

Ludanaanekena
(Luk 12:22-31)

²⁵ Beee yānzi mée ooare, àton a wèndi kàhān ke à be bón wé ble ke bón wé miro. Àton mè kàhān ke à be bón wé daro. Wèndi de pòbleelaroo? Mè de pókāsāalaroo? ²⁶ À gwa bāanɔa. Aṣè pò tōro, aṣè pò kēro, aṣè pò ká dṣ̄ guuro, mɔde a De kè kú musu è pòblee kpámma. Á bèe vī maamaa de bāanɔlaroo? ²⁷ A té, dé bé eé fṣ̄ à a wèndi gbàa kaara, baa gurɔ do, a kàhānkena guuu?

²⁸ Bóyānzin eè pókāsā kàhān kezi? À lá vúdeeno gwa sēn lán aṣɔ de nà. Aṣè zīi kero, aṣè buu tāro, ²⁹ mɔde mée ooare, baa Sulemanu kōn a auzikio, èe uta da à maa kà aṣ ke ūro. ³⁰ Sèla kè kuu gbàa eé té kū ziaa, lán Luda è pò nazi lɛ nà, amɔa ludanaanekēsānadeeno, weé a pò o dɔó? ³¹ Beee yānzi àton pòke kàhān ke à be bón wé ble ke bón wé mi ke bón wé daro. ³² Kifiinɔn pò pìnɔ pínɡi yā è dɔ́nɛ aɛ. Zaake a De kè kú musu dṣ̄ kè pò pìnɔ kṣ̄ siao, ³³ à tó kpata kè bṣ̄ à kiia kōn à yāzedeo dɔare aɛ gīa, eé pò pìnɔ kaaraare dɔ pínɡi. ³⁴ Beee yānzi àton ziaa kàhān kero, zaake ziaa a zīnda yā dṣ̄. Gurɔ pínɡi yā'ṣamma m̀a.

7

Kṣ̄ taari'ena
(Luk 6:37-38, 41-42)

¹ Àton gbē taari ero, Luda é a taari e sero. ² Zaake lán nèè gbē taari e nà, lɛn Luda é n taari e lɛ. Zaka kè n eè yṣ̄onnen eé yṣ̄onne. ³ Bóyānzi née sèburu kè da n gbēdaaa wéen eezi, bensṣ̄ née líkusu kè da

n wéen yã daaroo? ⁴ Kè líkusú da n wéen, à kè dia né be n gbèdaaane à tó ò sèburu kè da à wéen bɔne?

⁵ Mɔnafikide! Ñ líkusú kè da n wéen bɔ gĩa, né gbasa ò guu e wásawasa, le ò e ò sèburu kè da n gbèdaaa wéen bɔne.

⁶ Àton Luda pɔ kpá gbèenɔaro le aɔton sɔkpa wà a kari kero yãnzì. Àton a gbè bèedeeno zu aladenɔnero le aɔton tãa o'ooaro yãnzì.

Wéekena
(Luk 11:9-13)

⁷ À wée ke, Luda é kpáawa. À wete, é e. À gbà lé, Luda é wɛare. ⁸ Zaake gbè kè wée kèn wè kpáa, gbè kè wète sɔ è e. Gbè kè gbà lèn weé wɛne. ⁹ A té, dé bé eé gbè kpá a néa, tó à buredi wée kèa? ¹⁰ Tó à kpò wée kèa sɔ, eé mlè sé à kpáa? ¹¹ Baa kɔn a zaakero, á pɔ maa kpana a nɛnɔa dɔ. Weé a De kè kú musu pɔ maa kpana gbè kè aɔ wée kèanɔa pɔ o dɔ?

¹² À ke gbènoe lán á yezi aɔ keare nà. Musa doka kɔn annabinɔ yãno mìn gwe.

Zéle kpaatoo
(Luk 13:24)

¹³ À gè zéle kpaatoo guu. Zé kè à lé yàasa ben à mɛporokii vī è gányo kaatena guume. Been gbè paridee e sɛɛ. ¹⁴ Zé kè è gányo wèndi guu lé kpaato à nakɔana, bensɔ gbè kè aɔ è wà sɛenɔo pariɔ.

Gbè dɔna a yákenaa
(Luk 6:43-44, 13:25-27)

¹⁵ À làakari ke annabi egeenɔzi. Aɔè mó a kiia sã báao dana, mɔde lewan nɔaderinɔn n̄ ũ. ¹⁶ É n̄ dɔ n̄

yākɛnaa. Wè geepi bo lè líaro. Wè kākāa e babanɛ láaro. ¹⁷ Lí maaa è né nnaa i, lí zaaa è né gina i. ¹⁸ Lí maaa è fɔ à né gina ìro, lí zaaa è fɔ à né nnaa ìro. ¹⁹ Wè lí kè è né maaa iroo zɔ wà zu té guumɛ. ²⁰ Lɛmɛ é n̄ d̄ɔ n̄ yākɛnaa lɛ.

²¹ Èe ke gbɛ kè ègɔ ma sisii Dii, Dii, bé eé gɛ kpata kè bò Luda kiiia guuro, sé gbɛ kè è ma De kè kú musu poyezi keɛ. ²² Yákpækɛgurɔɔ zĩ gbɛ parideenɔ é bemɛ: Dii, Dii, wa Luda yã ònne kɔn n tóo né! Wa zĩnno gòm̄ma kɔn n tóo né! Wa dabuyãno kè pari kɔn n tóo né! ²³ Mé beñne wásawasa: Má a d̄ɔ zikiro. À gumala zaakerino!

Kpébori ḡɔn plaaano
(Luk 6:47-49)

²⁴ Beee yãnz̄i gbɛ kè à ma yã kènɔ mà, ben à zĩi kèa de lán gbɛ làakaridee kè à a kpé bò gbèa bàme. ²⁵ Kè lou mà, í dàgula, ãa kàka à sù kpé p̄ia, ben èe léero, kè wà à ɛɛ dàe gbèa yãnz̄i. ²⁶ Gbɛ kè ma yã kènɔ mà, ben èe zĩi kearoo de lán m̄isaidee kè à a kpé bò b̄usu'aat̄ea bàme. ²⁷ Kè lou mà, í dàgula, ãa kàka à sù kpé p̄ia, ben à gbòro à lèe bitimm.

Yesu iko

²⁸ Kè Yesu yã beeenɔ ò à yàa, à yãdannɛna bò parii saɛ, ²⁹ zaake èe yã dañne lán ludayãdann̄erino bàro, à dàñne ikoome.

8

Kusu k̄ɛk̄ɔana
(Maa 1:40-45, Luk 5:12-16)

¹ Kè Yesu p̄ita s̄is̄ĩa, parii tézi. ² Ben kusu ke mò à kùe à aɛ à bè: Dii, tó n̄ yezi, né fɔ n̄ ma k̄ɛk̄ɔa

wásawasa. ³ Yesu ɔ̀ b̀ò à k̀èa à b̀è: Má yezi. Ñ g̃õ wásawasa. Zaa gwe g̃õ à kusu ỳaa. ⁴ Ben Yesu b̀ène: Ñnton o gb̃èke maro. Ñ gá ñ n z̃inda ɔ̀ɔa sa'orine, ñ sa'opɔ̀ k̀è Musa diè kpá n k̀èk̃õana s̀èda ũ gb̃ènɔ̀ne.

*Sozanɔ̀ gb̃ènsi z̃ikeri k̀èk̃õana
(Luk 7:1-10)*

⁵ K̀è Yesu e g̃èe Kapɛnamu, ben Romu sozanɔ̀ gb̃ènsi m̀ò à kiia, a w̃éè k̀èa ⁶ à b̀è: Dii, ma z̃ikeri daena b̃e, à k̀òò k̀ù, m̀è e ɔ̀ɔa maamaa. ⁷ Ben Yesu b̀ène: Mé gá mà à k̀èk̃õa. ⁸ Ben gb̃ènsi p̀i b̀ène: Dii, m̀éè ká ñ gá ma b̃ero. Ñ ỳa ò dé, ma z̃ikeri é k̀èk̃õa. ⁹ Zaake mapi se, wà iko ṽimame, ben má iko ṽi sozanɔ̀a. M̀èè o ãõ gb̃è doone à gá, è s̃õ gá. M̀èè o à p̃andeñe à m̀ó, è s̃õ m̀ó. M̀èè o ma z̃ikerine à k̀è k̃e, è s̃õ k̃e.

¹⁰ K̀è Yesu ỳa p̀i mà, à b̀ò à sae, ben à b̀è gb̃è k̀è ãõ tézinɔ̀ne: Yápuraaan m̀éè ooare, m̀éè e gb̃èke ma náane k̀è le Isarailinɔ̀ téro. ¹¹ M̀éè ooare, gb̃èno é b̀ò ɔ̀fánt̃éboe kpa k̃õn ɔ̀fánt̃ég̃èk̃pɛn kpaao paripari ãé m̀ó p̀ó ble k̃õn Ibrãio k̃õn Isaakuo k̃õn Yakubuo kpata k̀è b̀ò Luda kiia guu. ¹² Gb̃è k̀è ãõ de ỳa wàg̃õ k̀ú kpata p̀i guuno s̃õ, weé ñ zu bàazi gusiaa guume. Gwen ãé ɔ̀ɔ d̃on wà ɔ̀ di ñ musu. ¹³ Ben Yesu b̀è sozanɔ̀ gb̃ènsi p̀ine: Ñ tá b̃e. À kenne lán n ma náane k̀è nà. Ben à z̃ikeri p̀i gb̃aa k̀ù gur̃ɔ̀ m̀òda g̃õ.

*Gyãreenɔ̀ k̀èk̃õana paripari
(Maa 1:29-34, Luk 4:38-41)*

¹⁴ Yesu g̀aa Pita b̃e, ben à è à naõ daa daena, èè m̀èw̃aaa k̃eè. ¹⁵ K̀è à ɔ̀ k̀è à ɔ̀ɔa, ben à m̀è ỳi k̀ù, ben à f̃èè à p̀óblee k̀ène.

16 Kè uusie kè, ben wà m̀nne k̄šn z̄indeenɔ pari-pari, ben à z̄in p̄inɔ gòm̄ma k̄šn yá'onaɔ, à gyãreenɔ k̀k̄õa n̄ p̄ingi. 17 Len yã kè annabi Isaya ò p̄apa le à bè:

À wa gbãasaikεε sè,
à wa gyãanɔ k̀ewa.

Gb̄e kè āõ yezi wà té Yesuzinɔ
(Luk 9:57-62)

18 Kè Yesu è parii k̀k̄õaazi, ben à bè a ìbanɔnε: Wà bikū s̀bε baa. 19 Ben ludayãdanneri ke mò à bè Yesunε: Danneri, guu kè née gaan p̄ingi mégõ ténzi. 20 Yesu bènε: Gb̄engboonɔ n̄ tò v̄i, b̄aanɔn n̄ sà v̄i, Gb̄entee Né s̄õ ãampakii v̄iro.

21 Ben ìba p̄ãnde bènε: Dii, ò tó ai ma de kpá guuzi ḡia. 22 Ben Yesu bènε: Ñ tэмazi. Ñ tó g̀enɔ n̄ g̀enɔ v̄ii.

Yesu zàga'ia zεna
(Maa 4:35-41, Luk 8:22-25)

23 Yesu g̀è góro'ite guu, ben à ìbanɔ t̀zi ā dà zén. 24 Kãndo zàga'ia gb̄aaa k̀ka s̀bεla, í e v̄iv̄i è kakaa n̄ góron. Yesu e ii oo, 25 ben à ìbanɔ s̀zi, ā à vù wà bè: Dii, ò wa mì sí, wée kaateεε. 26 Ben à bèñnε: Ludanaanek̄s̄ãnadeenɔ! À kè dia á v̄ia v̄i leε? Ben à f̄ε à ḡi ãanε k̄šn ío, ben guu ȳi kítikiti. 27 Yã p̄i b̀ò gb̄e p̄inɔ sae ā bè: Gb̄e kparee taka boriin yè? Baa ãa k̄šn ío è à yã mamε.

Z̄innɔ ḡena alεdenɔ guu
(Maa 5:1-20, Luk 8:26-39)

28 Kè Yesu bikū baa k̄aa kpa Gadara bùsun, z̄inde ḡõn plaa kenɔ b̀ò mirakpεtea, ā mò wà dààle. Āõ p̄ãsi maamaa, gb̄eke è f̄õ à b̄ε gwero. 29 Āõ wii lè

wà bè: Bón wá vī kō ɔzī, Luda Né? N mɔ wée tāwa kè ai à gurɔɔ gō kán yó? ³⁰ Alɛɛ kpàsa bíta kúnyo káaa, aɔɔe pó blee. ³¹ Ben zīn pìnɔ agbaa kpà Yesune wà bè: Tó n pèwa, ò wa gbare alɛɛ kpàsa kèkāa guu. ³² Ben Yesu bèñne: À gá. Ben aɔ gòmma aɔ gè alɛɛnɔ guu. Ben alɛɛ kpàsa pì wì bàò píngi, aɔ sòro s̀s̀iḡɛɛzi, aɔ si s̀ɛben, ben aɔ gàga í guu gwe. ³³ Ben alɛɛdārinɔ bàà lè wà gè wéte guu, aɔ yā pìnɔ tōkèñne kōn yā kè zīndeeno lèò píngi. ³⁴ Ben wéte deeno b̀ɛ wà gàa da Yesule ñ píngi. Kè aɔ à è, aɔ agbaa kpàne kè à b̀òñne ñ b̀usun.

9

Gbē kaena kēkōana (Maa 2:1-12, Luk 5:17-26)

¹ Yesu gè góro guu, à èara à s̀ɛbe bikù à kà a be wéte. ² Ben gbēkenɔ m̀nne gbē kaena daena gyāresɛbɔn. Kè Yesu è aɔ a náane vī, ben à bè gbē kaena p̀ne: Ma gbē, ò n làakari kpáe! N durunɔ kèmma. ³ Ludayādanneri kenɔ kú gwe, ben aɔ ò ñ ǹɛ guu wà bè: Gbē beee e d̀kɛɛ Ludaome. ⁴ Yesu ñ laasuu dō, ben à ñ lá à bè: B́yānzi ée laasuu zaaa lɛɛ a ǹɛ guuzi? ⁵ Tó ma bè, à durunɔ kèa ke tó ma bè, à fɛɛ à táa o, à kpáree bé à aagaa? ⁶ Má ò lɛ lɛ àgō dō kè Gbēntee Né durunkēnnena iko vī t̀ɔte kème. Ben à bè gbē kaena p̀ne: Ñ fɛɛ ò n daɛbɔ sé ò tá be. ⁷ Ben à fɛɛ à tà be. ⁸ Kè parii è lɛ, vīa ñ kù, aɔ Luda kè iko beee taka kpà gbēnteenɔa tó b̀.

Matiu sisina (Maa 2:13-17, Luk 5:27-32)

⁹ Yesu b̀ gwe, èe g̀tɛɛ, ben à gbē kè wè be Matiu è v̄ena a be'ɔsikpen. À bène: Ñ mó ñ t́mazi. Ben

à fɛɛ à tɛzi. ¹⁰ Kè Yesu e pɔ blee à bɛ, bɛ'ɔɔsirinɔ kɔn durunkɛrinɔ kú gwe pari, aɔɔe pɔ bleeo kɔn à ìbanɔ lɛdo. ¹¹ Kè Farisinɔ è lɛ, ben aɔ à ìbanɔ là wà bɛ: Bóyânzi a dii e pɔ blee kɔn bɛ'ɔɔsirinɔ kɔn durunkɛrinɔzi? ¹² Kè Yesu yá pì mà à bɛ: Gbɛ kè aafia v̄i bà kú kɔn likita yãoro, sé gyãree. ¹³ À gá à laasuu lɛ yá kè kɛna Luda yãn beee m̄izi wà bɛ: Kɔ wɛndagwanan má yezi, èe kɛ sa'onanlo. Mɛɛ mó gbɛ maaanɔ sísiro, sé durunkɛrinɔ.

Léyina

(Maa 2:18-22, Luk 5:33-39)

¹⁴ Ben Yaaya Batisikeri ìbanɔ mò aɔ Yesu là wà bɛ: À kè dia wapinɔ kɔn Farisinɔ weè lɛ yi, ben n ìbanɔ è yi seroo? ¹⁵ Ben Yesu yá lɛkɔziñne à bɛ: Nɔseri gbɛnɔ é pɔsɔiaa kɛ gurɔ kè à kúnyo nɔse guun yɔ? Auo, mɔde à gurɔ é mó kè weé nɔseri pì bɔ n̄ tɛ, gbasa aɔé lɛ yi sa. ¹⁶ Gbɛke è uta zii nambata na kɔn pɔle dufuoro, zaake uta dufu é sɔkɔzi à kɛkɔre, à zii f̄na é kaara. ¹⁷ Wè geepiwɛ dufu ká tùu zii guuro. Tó wà kè lɛ, tùu é p̄tãme, wɛɛ pì é kwɛɛ, tùu é yaka. Auo, wè geepiwɛ dufu ká tùu dufu guume, aɔégɔ maa n̄ píngi.

Nénɔkparɛ fɛɛ à bɔna gaan kɔn nɔgbɛ kè ɔ kè Yesu utaaɔ

(Maa 5:21-43, Luk 8:40-56)

¹⁸ Gurɔ kè Yesu e yá beeenɔ ooñne, gbãade ke mò à kùe à aɛ à bɛ: Ma nénɔgbɛ gà tia. N̄ mó n̄ ɔ kea, eégɔ kú wɛndio. ¹⁹ Ben Yesu fɛɛ à tɛzi kɔn a ìbanɔ.

²⁰ Nɔgbɛ kee kú gwe, aru è bɔea à kà wè kuri awɛɛplaa. À mò à ɔ kè Yesu uta léa à kpɛɛ kpa.

²¹ Zaake à bɛ: Baa tó ma ɔ kè à utaa dé, mé kɛkɔa.

22 Yesu liε à à è, ben à bè: Ñ n làakari kpáε, nɔgbē! Ma náane kè ñ kè bé à n kēkōa. Gwe gɔɔ nɔgbē pì kēkōa.

23 Kè Yesu kà gbāadee pì be, à è wèe kure pεε, parii kīi dɔ. 24 Ben Yesu bè: À a zīnda gá. Né pì e garo, èe ii oomε. Ben aɔɔe à lalandi κεε. 25 Kè wà pè gbēnɔa aɔ b̀de bàazi, ben Yesu gè kpén, à né pì kù a ɔɔa, ben à f̀εε. 26 Ben yā pì baaru dà bùsu pìla píngi.

Vīanɔ kēkōana

27 Kè Yesu b̀ gwe, vīa gɔɔn plaaanɔ tēzi kōn wiiio wèe bee: Ñ wa wēnda gwa, Dauda Bori! 28 Kè Yesu kà be, vīa pìnɔ s̀zi, ben à ñ lá à bè: Á ma náane vī kè mé f̀ mà yā pì κεareó? Aɔ wèala wà bè: Lεmε, Dii. 29 Ben à ɔ kè ñ wéεa à bè: Àgɔ dεare lán a ma náane kè nà. 30 Ben aɔ wéε guu è. Yesu kpàkēñzi à bè: Àton o gbēke maro. 31 Baa kōn beeeo aɔ gàa wà à baaru f̀akōa bùsu pìn píngi.

Néne naenade kēkōana

32 Gurɔɔ kè vīanɔ e b̀εε, wà mò Yesune kōn zīnde kè à néne naenao. 33 Kè Yesu zīn pì gòa, ben à yā ò. Yā pì b̀ parii saε aɔ bè: Wéε yā beee taka e Isarailinɔ bùsun yāro. 34 Ben Farisinɔ bè: È zīn gońma kōn zīnɔ kína gbāaaomε.

Yesu gbēnɔ wēndadōna

35 Yesu gàa wétenɔa kōn lakutunɔ píngi, à yā dànnε ñ aduakεkpεnɔ guu, à kpata kè b̀ Luda kiia baaru nnaa kpánne, à gyāreenɔ kēkōa ñ píngi kōn gbāasaideenɔ ñ píngi. 36 Kè à parii è, ben aɔ kène wēnda, zaakε aɔ kú bídin aɔ likōa lán s̄a kè aɔ d̀ari vīroonɔ bà. 37 Ben Yesu bè a ìbanɔne: P̀kekεna bíta,

mòde zīkerinɔ pariro. ³⁸ À wée ke Buradeea le à zīkerinɔ gbare aɔ a pò keke.

10

*Yesu zìri gɔɔn kuri awεεplaaanɔ diena
(Maa 3:13-19, Luk 6:12-16)*

¹ Yesu a iba gɔɔn kuri awεεplaaanɔ sìsi, ben à ñ gba iko aɔ zīnno gońma, aɔ gyāreenɔ kēkɔa kɔn gbāasaideenɔ ñ píngi. ² Zìri gɔɔn kuri awεεplaaa pìnɔ tónɔn yè: Gbē káaku Simɔ kè wè benε Pita kɔn à dāaro Anduruo, Zebedi né Yemisi kɔn à dāaro Yohanao, ³ Filipi, Batɔbmiu, Tomasi, be'ɔsiri Matiu, Alafeu né Yemisi, Tadeu, ⁴ Simɔ Aĩade kɔn Yudasi Isikarioti kè bò à kpeεo.

*Yesu zìrinɔ zīna
(Maa 6:7-13, Luk 9:1-6)*

⁵ Kè Yesu e gɔɔn kuri awεεplaaa pìnɔ zīi, à bèńne: Àton gá bori pāndenɔ kiiaro. Àton gē Samaria wétεnɔ guuro. ⁶ À gá Isaraili kè aɔ sāsā lán sāa bànɔ kiia. ⁷ À gá àgɔ waazi keε àgɔ gaa à be: Kpata kè bò Luda kiia kà kīi! ⁸ À gyāreenɔ kēkɔa, à gèno fεε bɔna gaan, à kusunɔ kēkɔa wásawasa, à zīnno gońma. Lán á è pókekpasai nà, à keńne pókesisai. ⁹ Àton ɔɔ da a bòkɔnlo. ¹⁰ Àton bòkɔlogomma séro ke uta plaadee ke kyatee ke gò, zaake zīkeri kɔ sio à a pòblee e. ¹¹ Wéte kè é kán píngi ke lakutu, à gbē maaa wete à pitaa, àgɔ kú gwe ai à gá gēo zéla. ¹² Tó a gē ua guu, à i nnaa kpámma. ¹³ Tó uadeenɔ kɔ sio, a i nnaa é gɔńne. Tó aɔɔe kɔ sio sɔro, a i nnaa é εara à sokpaawa. ¹⁴ Guu kè wèe a sín ke wèe swā kpá a yāziro, à bɔ ua ke lakutu pìn à lutē gogo a

gbánṵa. ¹⁵ Yāpuraan méε ooare, yākpaεkeεgurṵṵ zī wéētāmma kè Sṵṵṵmu kṵn Gṵṵṵradeenṵ é ee égṵṵ sṵṵ de wéεε pì deenṵ pṵla.

*Yā kè eé Yesu ibanṵ le onnena
(Maa 13:9-13, Luk 21:12-17)*

¹⁶ Méε a zīi lán sāanṵ bà lewanṵṵ tème. Àgṵṵ làakari vī lán mlènṵ bà, àgṵṵ de yākekerisaideenṵ ũ lán pṵtṵēenṵ bà. ¹⁷ À làakari ke gbēnteenṵzi, zaake aṵé a kükū wà a na yākpaεkerinṵne nṵ zī, aṵé a gbēgbē nṵ aduakekpenṵ guu. ¹⁸ Weé gáao bùsu gbēnsinṵ kṵn kīnanṵ kiia ma yānzi. Égṵṵ deñne ma sèedadeenṵ ũ kṵn bori pāndenṵ. ¹⁹ Tó wà a kpaṵma, àton yā kè é o ke yā kè é límṵma damu kero. Zī beea Luda bé é yā kè é oo da a lén. ²⁰ Èε ke ámbε é yā oro, a De Nini bé eé yā da a lén.

²¹ Vīi kṵn dāaronṵ é kṵ kpaṵma wà de. Denṵ é bṵ nṵ nénṵ kpeε. Nénṵ é bṵ nṵ denṵ kṵn nṵ danṵ kpeε wà nṵ de. ²² Gbē píngi é zaagu ma yānzi, mṵde gbē kè zena gbāa ai à gurṵ léa é mīsina e. ²³ Tó wèε wéε tāaawa wéεε ken, à bàa lé à tá à pānden. Yāpuraan méε ooare, é gá Isarailinṵ bùsu wéεenṵ guu à yāa píngiro, Gbēntee Né é gīake à mṵ. ²⁴ Ìba ègṵṵ de a dannerilaro. Zīri ègṵṵ de a diilaro. ²⁵ Tó ìba a yādanneri gwena lè ke tó zīri a dii gwena lè, beee mṵε. Tó wà tó kpà ua bεdeenε Bεlezεbubu, tó kè à zaaa de beeelaan wéε kpà à bεdeenṵne.

*Zεna kṵn Yesuo gbēnṵ aε
(Luk 12:2-9)*

²⁶ Àton vīa keñnero. Pṵkee kuu utena kè é bṵ gupuraaaro. Asiiyā kee kuu kè wéé gí dṵziro. ²⁷ À

yā kè mée ooare gusiaan o gupuraa. À yā kè ée maa kpáikpái kpàakpa ke gāale. ²⁸ Gbē kè aṣè mēbaa kaate, mōde aṣè fṣ wà ninii dèroonɔ, àton vīa keñnero. À vīa ke Ludane kè eé fṣ à nini kṣn mēo kaate té guu píngi. ²⁹ Wè sātē mèn plaaa yá kɔbɔ donloo? Mōde aṣ ke è léé tɔtɔe a De yādōna sairo. ³⁰ Baa a mikānɔ, à à lé dṣ. ³¹ Beee yānzi àton vīa kero. A bèe de sātē pariinɔla.

³² Gbē kè zèmao gbēnɔ ae, mé zεo ma De kè kú musu ae. ³³ Gbē kè lé sèmazì gbēnɔ ae sṣ, mé lé sézi ma De kè kú musu ae.

Kēkēkōana Yesu yānzi
(Luk 12:51-53, 14:26-27)

³⁴ Àtongṣ daa ma mɔ le gbēnɔ gṣ nna kṣo anduna guunlo. Mée mṣ le gbēnɔ gṣ nna kṣo yānzinlo, sé fεena kṣzi. ³⁵ Ma mṣme, le gṣgbē bɔ a de kpεε, nṣgbē bɔ a da kpεε, nṣzāree bɔ a zā da kpεε. ³⁶ Gbē bedeenɔ é gṣ à ibεenɔ ũ. ³⁷ Gbē kè ye a de ke a dazi demalaa e ká àgṣ de ma ìba ũro. Gbē kè ye a négṣgbē ke a nṣgbēzi demalaa e ká àgṣ de ma ìba ũro. ³⁸ Gbē kè èe a líkpangbāroo sé àgṣ téomaziro, adee e ká àgṣ de ma ìba ũro. ³⁹ Gbē kè à a wèndi kūna, adee é korazi. Gbē kè gì a wèndizi ma yānzi sṣ, adee égṣ wèndi vī.

Láada ena yā
(Maa 9:41)

⁴⁰ Gbē kè à a si ma simε. Gbē kè ma si sṣ, adee gbē kè ma zīi sìme. ⁴¹ Gbē kè annabi sì a annabike yānzi é annabi láada e. Gbē kè gbē maaa sì a maake yānzi é gbē maaa láada e. ⁴² Baa í yīin, gbē kè né kèkiinɔ doke gbà ma ìbakεε yānzi, yāpuraan mée ooare, adee é kora a láadaziro.

11

Yaaya Batisikeri zìrinɔ (Luk 7:18-35)

¹ Kè Yesu yā beenɔ dà a ìba gɔɔn kuri awεεplaaanɔne à yāa, à bò gwe, à gāa waazi kε ñ wétεnɔ guu, èe yā daañne.

² Zaa kpésiaan Yaaya Kirisi yākenanɔ mà, ben à a ìba kenɔ zì ³ aɔ à la, àmbe gbē kè eé mó ũó, ke wàgɔ wéε dɔɔ gbē pāndezime? ⁴ Ben Yesu wèñla à bè: À gá yā kè ée maa ée ee gbā Yaayanε à be, ⁵ vianɔɔ e guu ee, εrenɔɔ e táa oo, kusunɔɔ e kēekōa, swādoonɔɔ e yā maa, gènɔɔ e fεεε, takaasideenɔɔ e baaru nna waazi maa. ⁶ Aubarikadeen gbē kè è fu ma yāaroo ũ.

⁷ Kè Yaaya zìrinɔ tà, Yesu Yaaya yā ò pariine à bè: Bón a gaa gwa gbáan? Kàba kè ña e nigāan yó? ⁸ Bón a gaa gwa saa? Gbē kè pókāsā zāe danan yó? Pókāsāmaadarinɔ ègɔ kú kíbeme. ⁹ Bón a gaa gwa saa? Annabin yó? Lεme! Mée ooare, à de annabila se. ¹⁰ Zaake Yaayan wà à yā kè Luda yān wà bè: Mé ma zìri gbare n ā le à zé kekenne. ¹¹ Yápuraan mée ooare, nɔgbē né'ina guu gbēkee e bɔ à kà Yaaya Batisikeri ũro. Baa kɔn beeeo gbē kè de gbē kpεεdee ũ kpata kè bò Luda kiia guu deàla. ¹² Zaa gurɔɔ kè Yaaya Batisikeri nà waazikεnaa ai mɔna gbāa, wèe kōdεε kεε wà gē kpata pìn, ben kùgbāadeenɔɔ e gēen. ¹³ Musa kɔn annabinɔ píngi gīake wà à yā ò ai à gāa pé Yaayaa. ¹⁴ Tó é fɔ à sí, Yaaya pì bé à Ilia kè wà bè eé mó ũ. ¹⁵ Gbē kè swā vī à ma.

¹⁶ Bón mé tɔɔrigbēnɔ lékōzio? Aɔɔ de lán né kè aɔɔ kú yàra guu aɔɔe lé zuukōzinɔ bà ¹⁷ wèe bee:

Wa kure pèare, ée ò wāro,
wa wēnda lè siare, ée sósobi kero.

¹⁸ Zaake Yaaya mò, èe burɛdi sóro, èe wēε miro, ben wà bè zīndeeme. ¹⁹ Kè Gbēntee Né mò, è pò ble, è í mi, ben wà bè: Guturu wēmirimε, be'ɔɔsirinɔ kōn durunkerinɔ gbēnname! Mòde wè òndō dō a yākename.

Yesu zɔkákana wéte kenɔ deenɔzi
(Luk 10:13-15)

²⁰ Ben Yesu fεε à zɔka kà wéte kè à a dabuyā paridee kēnɔ gbēnɔzi, kè aōe ní nòse liero yānzi à bè: ²¹ Wāiyoo Korazideenɔ! Wāiyoo Betesaidadeenɔ! Tó ma dabuyā kè má kè a ténɔ kè Taya kōn Sidō yā, le wéte pì deenɔ pókāsāanɔ dàdańla, aō vèe tubura à gí kè nòseliena sèeda ũ. ²² Mée ooare, yākpaεkegurɔɔ zī a wétamma égō de Tayadeenɔ kōn Sidōdeenɔ pòla. ²³ A Kapenamudeenɔ sō é gbā à zō Ludaan yó? Weé ɔ sōazi ai gèwāan. Zaake tó wà dabuyā kè má kèareenɔ kè Sɔɔmu yā, le à kuu ai kōn a gbāao. ²⁴ Mée ooare, yākpaεkegurɔɔ zī a wétamma égō de Sɔɔmudeenɔ pòla.

Kámmabona Yesu kiia
(Luk 10:21-22)

²⁵ Zī beea Yesu bè: Baa, musu kōn tɔtεo Dii, ma n sáabu kè, kè n yā beenɔ ùte yádōrinɔne kōn òndōrinɔ, n bɔo kyódōrisainɔne. ²⁶ Lemε, Baa, zaake n poyeziname. ²⁷ Ma De pò píngi nàme ma ɔzī. Gbēkee Luda Né dōro, tó èe ke De Luda baasiro. Gbēkee De Luda dōro, tó èe ke à Né kōn gbē kè Né pì yezi à à ɔɔańnenɔ baasiro.

28 À mós ma kiia amɔa kè á aso sɛna a kpasano píngi, mé a gba zé à kámma bo. 29 À ma gbóngo sé à yā dada ma kiia, a làakari é kpáε, zaake má buse bensō ma nòse yīi. 30 Ma gbóngo sɛna zī'ūro, ma asoo tīisiro.

12

Kámmaboguro yā

(Maa 2:23-3:6, Luk 6:1-11)

1 Gurɔ beea Yesu e pāa buraanɔla kámmaboguroɔ zī. Nɔaa e à ìbanɔ dεε, ben aō pówεε wòro, aōε soo.

2 Kè Farisinɔ è lε, ben aō bène: Ñ n ìbanɔ gwa, aōε yā kè wè ke kámmaboguroɔ zīroo kεε. 3 Ben Yesu bèñne: Ée kyó ke á è lán Dauda kè nà kōn a gbēnɔ

gurɔ kè nɔaa e n dεeroo? 4 À gè Luda ua guu, àpi kōn a gbēnɔ burɛdi kè wà kàε Ludanε sò, burɛdi kè aō à sona zé vīro, sé sa'orinɔ. 5 Kè sa'ori kè aō

kú Luda ua guu kámmaboguroɔ zīnɔ è gurɔ pì yā daro, bensō èe keñne taari ūro, ée à kyó ke á è Luda yānloo? 6 Mée ooare: Pó kè à bíta de Luda ualaa kú

kè. 7 Tó á yā kèkii mì dō, kè kōwēndagwanan má yezi, èe ke sa'onanlo, lε ée taarisaideenɔ taari ero.

8 Zaake Gbēntee Né bé à iko vī kámmaboguroɔa.

9 Kè Yesu bò gwe, ben à gè n aduakεkpen. 10 Gōgbē kee kú gwe, à ɔ doo fēfēna. Gbēkenɔ e zé wεtεε wà yā di Yesua, ben aō à là wà bè: Gbēkēkōana

kámmaboguroɔ zī zé vī? 11 Ben à wèñla à bè: Tó a gbēkee sāa vī à zù wèen kámmaboguroɔ zī, à gí gá à

bɔzi? 12 Gbēntee de sālala zā. Beee yānzi maakεna kámmaboguroɔ zī zé vī. 13 Ben Yesu bè gōgbē pìne: Ñ

n ɔɔ pì poro. Kè à pòro, ben à kè a gbèn wásawasa

lán à doo bà. ¹⁴ Ben Farisinɔ̀ b̀ɛ wà g̀a wà ỳã g̃g̃g̃ dian ãé k̃e nà wà Yesu d̃e.

Zĩkeri k̀è Ludaa s̀è

¹⁵ Yesu d̃̀, ben à g̀u gwe. Parii b̀ò wà t̀èzi, ben à gyãree k̀è ãɔ̀ kú n̄ ténɔ̀ k̀èk̃ɔ̃a n̄ p̀íngi, ¹⁶ à g̀ínne ão o gb̃ẽ k̀è á d̃e à ũ. ¹⁷ Len Luda ỳã k̀è annabi Isaya ò k̀è l̃e, à b̀è:

¹⁸ Ma zĩkeri k̀è má s̀èn ỳè, ma yenzidee k̀è à ỳã è k̀ámaguu. Mé ma Nini di à musu, eé ỳãz̃e d̃e da boriinɔ̀ñe.

¹⁹ Eé l̃eokpak̃ɔ̃a k̃ero, eé patam̃maro, gb̃ẽke é à z̃ɔ̃ka ma d̃o g̀aalero.

²⁰ Eé k̀aba k̀è kp̀á z̃én éro, eé fitia w̃éé'ibak̃ena d̃ero, ai à t̃ó ỳãz̃e d̃e z̃ì ble.

²¹ Bori p̀íngi t̃amaa é g̃ɔ̀ d̃a.

Zĩn gona gb̃ẽnɔ̀a

(Maa 3:20-30, Luk 11:14-23)

²² Ben wà mò Yesune k̃ɔ̀n z̃inde ṽia k̀è à néne naena. Yesu à k̀èk̃ɔ̃a, èe ỳã oo sa, èe guu ee. ²³ Ben ỳã p̀i b̀ò gb̃ẽnɔ̀ sae n̄ p̀íngi wà b̀è: Dauda borii p̀in ỳèroo? ²⁴ K̀è Farisinɔ̀ m̀à, ben ão b̀è: Gb̃ẽ k̀èk̃ii é f̃ɔ̀ à z̃ĩn gor̃maro sé k̃ɔ̀n z̃ĩnɔ̀ kí B̃el̃ez̃ebubu gb̃ãaa. ²⁵ Yesu n̄ laasuu d̃̀, ben à b̀è: Kpata k̀è à gb̃ẽnɔ̀ íbete kp̀à k̃ɔ̀ é kaate. W̃éte ke ua k̀è à gb̃ẽnɔ̀ íbete kp̀à k̃ɔ̀ é g̃ɔ̀ bez̃i ũm̃e. ²⁶ T̃ó Set̃án e a z̃ĩnda goo gb̃ẽnɔ̀a, à íbete kp̀à a z̃ĩndaon gwe. À kpata é g̀i k̃e diam̃e?

²⁷ T̃ó B̃el̃ez̃ebubu gb̃ãaan m̃eég̃ɔ̀ z̃ĩnɔ̀ gooóm̃ma s̃o, a gb̃ẽnɔ̀ è n̄ go k̃ɔ̀n dé gb̃ãaaom̃e? Len a z̃ĩnda gb̃ẽnɔ̀ a ege b̀ò l̃e. ²⁸ T̃ó Luda Nini gb̃ãaan m̃ée z̃ĩn gooóm̃ma, à g̃ɔ̀ d̃o k̀è k̃i k̀è Ludaa k̀à mò à a len gwe.

29 Dian gbẽ é ke nà à gẽ gõsagbãaa kpén à à póno séeé? Séto à à yì gĩa, gbasà à à kpé kpoke. 30 Gbẽ kè de ma gbẽ úroo né ma ibeeme. Gbẽ kè èe pò kaakõamaaroo e fãakõame. 31 Beee yãnzì mée ooare, Luda é gbẽno durunno kẽńne kõn a tó zaaa kè aãe sísinò píngi, mɔde eé gbẽ kè à à Ninii tó zaaa sì kẽro. 32 Tó gbẽ Gbẽntee Né tó zaaa sì, Luda é kẽne, mɔde tó gbẽ Luda Nini tó zaaa sì, eé adee kè anduna tiaa kèkii guuro ke à kè èe mɔo.

Gbẽ dõna a yãkenaa

(Luk 6:43-45)

33 Tó lí maa, à né égõ maame. Tó lí zaa sõ, à né égõ zaame. Zaake libeen wè lí dõa. 34 Gbẽntee pitigoonò! Kè á zaa, à kè dia é fõ à yã maaa oo? Zaake yã kè swè pàn lé è o. 35 Gbẽ maaa è à maaa bo à maaa kè kaena a guume. Gbẽ zaaa sõ è à zaaa bo à zaaa kè kaena a guume. 36 Mée ooare, yãkpaekegurɔ zĩ gbẽno é ń faasaiyã kè aõ ò tókè Ludane píngi. 37 Zaake yã kè ń ò bé eé yã nnaa kpámma kesõ à yã danla.

Sèedagbekana Yesua

(Maa 8:11-12, Luk 11:29-32)

38 Ben ludayãdannerinò kõn Farisi kenoo bè Yesune: Danneri, wá yezi ñ sèeda ke ke wà e. 39 Ben Yesu wèńla à bè: Tõorigbẽ zaa ludanaanekkerisaideenò bé wè sèeda gbekama, mɔde mé sèeda ke kẽńnero, sé annabi Yunusa pò. 40 Lán Yunusa kè kpò isi gbèee guu nà fãantẽ kõn gwãavĩ ai gurɔ aagõ, len Gbẽntee Né é ke le tɔɔten fãantẽ aagõ gwãavĩ aagõ. 41 Yãkpaekegurɔ zĩ Ninɛvadeenò é fèe wà yã da tõorigbẽnola, zaake kè aõ Yunusa waazi mà, aõ ń nòse liè, ben gbẽ kè bíta

de Yunusalaa kú kè. ⁴² Yākpaεkeεgurɔɔ zĩ sɔɔmete kpa nɔgbẽ kína é fεε à yā da tɔɔrigbēnɔla, zaake à bɔ zaa anduna léa à mò Sulemanu ɔndɔyā ma, ben gbẽ kè de Sulemanulaa kú kè sa.

Zĩn εarana a bε zii
(Luk 11:24-26)

⁴³ Tó wà zĩn gò gbēa, ègɔ likɔaa zɔɔ gukorin àgɔ v̄εekii wεtεε. Tó èe ero, ⁴⁴ ben è be: Mé liara mà tá ma bε ziiame. Tó à kà gwe, è e à da pā, à waana wásawasa zéazea. ⁴⁵ Ben è gá à zĩn kè aɔ pāsĩ dealaanɔ sée mèn swεεplaa à suńyo aɔè gē wà v̄εen. Lεme adee gwena zāa zaaa ègɔ de à káakupɔla. Góro dɔnkɔ pì bé eé tɔɔrigbẽ zaaanɔ bikū sɔ.

Yesu danεnɔ
(Maa 3:31-35, Luk 8:19-21)

⁴⁶ Kè Yesu e yā oo gbēnɔne, ben à da kɔn à dāaronɔ kà, aɔ zè bàazi, aɔ yezi wà yā oo. ⁴⁷ Ben wà bène: N da kɔn n dāaronɔ ze bàazi, aɔ yezi wà yā onyo. ⁴⁸ Ben à wèala à bè: Dén ma da ũu? Dén ma dāaronɔ ũu? ⁴⁹ Ben à ɔ dɔ a ìbanɔa à bè: Ma da kɔn ma dāaronɔn yè. ⁵⁰ Zaake gbẽ kè è ma De kè kú musu poyezi keen ma dāaro kɔn ma dāreo kɔn ma dao ũ.

13

Yálekɔzina kɔn pɔwεεfario
(Maa 4:1-20, Luk 8:4-15)

¹ Gurɔ dɔnkɔ pì zĩ Yesu bɔ bε à gāa à v̄εε sèbe léa. ² Wà pàzi paripari, ben à gē à v̄εε góro'iten, gbēnɔ gò zena sìsìla n píngi. ³ Ben à yā lèkɔziinne pari à bè: Búbari ke bé à bɔ à gāa pɔwεε fā. ⁴ Lán èe fāa nà, ben à kenɔ lèε zé guu, bāanɔ mò wà blè. ⁵ À kenɔ

lèe gbè sàra musu, gura kè bùsu vī bítarò, ben aǎ bǎe gǎo, kè bùsu bíta gwero yǎnzi. ⁶ Kè ɔfǎntè fèe, ben aǎ té kù wà gàga kè aǎo kǎsǎa vīro yǎnzi. ⁷ À keno lèe lèno guu, ben lè fèe à nàkǎrɛm̃ma. ⁸ À keno sǎ lèe tǎote maaa guu, aǎ fèe wà né ì, à keno wée basɔɔɔro, à keno baaagǎgǎ, à keno baaakurikuri. ⁹ Gbè kè swǎ vī à ma.

¹⁰ Ben Yesu ìbanɔ sǎzi, aǎ à là wà bè: Bóyǎnzi nées yǎ oońne kǎn yǎlekǎzinaozi? ¹¹ Ben à wéńla à bè: Luda a gba zé à kpata kè bǎ à kiia asiinɔ dǎ, mǎde èe n gba zéro. ¹² Zaake gbè kè pǎ vīin, Luda é kaarane ai àgǎ dizi. Gbè kè pǎke vīroo sǎ, baa à néngo kè à vīi Luda é sía. ¹³ Beee yǎnzin mée yǎ oońne kǎn yǎlekǎzinaozi, le aǎ guu gwa pǎke'ena sai, aǎ swǎ kpá yǎmasai, à dǎro dǎna sai. ¹⁴ Luda yǎ kè annabi Isaya ò kèmm̃a à bè:

Aǎégǎ swǎ kpaa yǎkemana sai,
aǎégǎ guu gwaa pǎke'ena sai.

¹⁵ Aǎo nǎse vīro le aǎton ǎndǎ kǎro yǎnzi,
aǎ swǎ gbǎa le aǎton yǎ maro yǎnzi,
aǎ wée kpakǎrena le aǎton guu ero yǎnzi,
zaake aǎ yezi wà ae dǎma mà n gba aafiaro.

¹⁶ Aubarikadeenɔn a ũ kè a wée e guu ee, bensǎ a swǎ e yǎ maa. ¹⁷ Yǎpuraan mée ooare, annabinɔ kǎn gbè maaanɔ kuu yǎ pari, aǎo yezi wà pǎ kè ée eenɔ e, aǎo ero, aǎo yezi wà yǎ kè ée maanɔ ma, aǎo maro.

¹⁸ À pǎwɛefári yǎ mì dǎ sa. ¹⁹ Tó gbè kpata kè bǎ Luda kiia yǎ mà ben èe dǎro, Setǎn è mó à pǎ kè wà tǎ à swè guu pì síame. Pǎwɛe kè lèe zé guu mìn gwe. ²⁰ Pǎwɛe kè lèe gbè sàraa sǎ, been gbè kè yǎ mà à sì gǎo kǎn pǎnnao ũ. ²¹ Zaake à kǎsǎa vīro, è ke gurɔ

plaaro. Tó yā'šamma à lè ke tó wà wée tãa yā pì yānzi, è fumε gɔɔ. ²² Pówεε kè lèε lènɔ guu de lán gbě kè yā mà a sì bà, mɔde anduna yā kãhãnkεna kɔn yena auzikizio è nakɔrea, ben è gɔ àre sai. ²³ Pówεε kè lèε tɔtε maaa guu de lán gbě kè yā pì mà à à dɔrɔ dɔɔ bà. È ke kaarana pɔ ũ, aɔ kenɔ basɔɔɔɔro, kenɔ baaagɔgɔ, kenɔ baaakurikuri.

Yalekɔzina kɔn sɛfɔɔɔ

²⁴ Yesu yā pãnde lèkɔziñne à bè: Lán kpata kè bɔ Luda kiiia de nàn yè: Gběke ése maaa tɔ a bura. ²⁵ Gurɔɔ kè wèe ii oo, ben à ibεε mɔ à fɔɔ wée fã ése pìn, ben à gè zéla. ²⁶ Kè ése nò sì èe piaa, ben fɔɔɔ pì bɔ gupuraa. ²⁷ Ben buradee zĩkerinɔ mɔ wà bène: Dii, pówεε maaan n tɔ n buranloo? Fɔɔɔ gaa bɔ máme? ²⁸ Ben à bèñne: Ibεε bé à beee kè. Ben zĩkerinɔ bène: N yezi wà gá wurεwurεn yó? ²⁹ Ben à bè: Auo! Tó ée wurεwurεε, é wurε kɔn éseome. ³⁰ À tó aɔ fεε lɛdo ai pókεgurɔ. Mé o pókεrinɔne aɔ fɔɔɔ pì kè gĩa, aɔ à bakaa yi té pɔ ũ, gbasa wà ése kè wà ká ma dɔn.

*Yalekɔzina kɔn musadi wéeo
(Maa 4:30-32, Luk 13:18-19)*

³¹ Yesu yā pãnde lèkɔziñne à bè: Kpata kè bɔ Luda kiiia de lán musadi wée kè gbě sè à tɔ a buraa bàme. ³² À wée kete de pówεεnɔla píngi, mɔde tó à fεε, è ke bíta de dò pónɔla píngi. È lí ke ai bãano è mó wà zɔzɔ à gãna.

*Yalekɔzina kɔn burεdisεε'ɛzɛo
(Luk 13:20-21)*

³³ Yesu yā pānde lèkōziñne à bè: Kpata kè bò Luda kiia de lán buredisese'èzē kè nɔgbē sè à kà flawa zaka lé aagɔɔ guu à yākōte pínɡi bà.

*Pó kè tò Yesu yā lèkōziñne
(Maa 4:33-34)*

³⁴ Yesu yā beeenɔ ò gbēnɔne kōn yālekōzinao. Èe yāke oñne yālekōzina sairo, ³⁵ le yā kè annabi ò ke yānzi, zaake à bè:
Mé lé wē mà yālekōzina oñne,
mé yā kè utena zaa andunakaεgurɔɔ oñne.

Sēfɔɔ yā bɔkōtɛna

³⁶ Ben Yesu gbēnɔ tò gwe à tà be. À ibanɔ sòzi aɔ bè: Ñ bura fɔɔ yā bɔkōte kewe. ³⁷ Ben à bèñne: Pówεemaatōri né Gbēntee Néme. ³⁸ Bura né anduname. Pówεε maa né kpata kè bò Luda kiia gbēnɔme. Fɔɔ né Setān gbēnɔme. ³⁹ Ibεε kè n tò né Ibilisime. Pókεkεna né andunayāagurɔɔme. Pókērinɔ né malaikanɔme. ⁴⁰ Lán wè fɔɔ kē wà ká tén nà, len eé ke le andunayāagurɔ. ⁴¹ Gbēntee Né é a malaikanɔ gbare aɔ gbēkεkεrinɔ kōn zaakerinɔ bɔε a kpata gbēnɔ té n pínɡi, ⁴² aɔ n ká té pāsī guu. Gwen aɔé ɔɔ dɔn wà ɔ di n musu. ⁴³ Ben gbē maaanɔ égɔ té kee lán ɔfāntē bà kpata kè bò n De kiia guu. Gbē kè swā vī à ma.

Yālekōzina kōn auzikio

⁴⁴ Kpata kè bò Luda kiia de lán auziki kè utena tɔɔte guu bàmε. Kè gbēke bɔa, à kèke à ùte, ben pɔnnaa guun à tà à pó kè à vīnɔ yà pínɡi, ben à tɔɔte pì lù.

Yālekōzina kōn gbè bèedeo

⁴⁵ Lán kpata kè b̀ò Luda kiia de ǹàn ỳè d̀ò. Laatari bé èè òso maaaǹo weteε. ⁴⁶ Kè à òso ɔ̀oɔdee è, ben à tà à p̀ó kè à v̄iɔ̀ǹ ỳà p̀íngi, ben à òso p̀ì l̀ùo.

Yàlek̀szina k̀s̀n táaru

⁴⁷ Lán kpata kè b̀ò Luda kiia de ǹàn ỳè d̀ò. Wà táaru kpà s̀èben, à kp̀ò bori s̀ánda p̀íngi k̀ù. ⁴⁸ Kè à p̀à, wà g̀àe wà bik̀ùo baa, ben wà v̀èe wà à maaaǹo pl̀èpl̀e wà k̀à gb̀iin, wà à zaaaǹo kwèε. ⁴⁹ Len eég̀õ de l̀e andunaỳāagur̀o. Malaikaǹo é m̀ó gb̀ē zaaaǹo s̀ée wà ǹ b̀o gb̀ē maaaǹo té, ⁵⁰ aōé ǹ k̀á té p̀āsī guu. Gwen aōé ́o d̀on wà ɔ̀ di ǹ musu. ⁵¹ Ben Yesu ǹ lá à b̀è: A ỳā beeeǹo mì d̀ò sa p̀íngí? Aō ẁèla wà b̀è: Ee! ⁵² Ben à b̀èr̀ne: Tó ỳādanneri kpata kè b̀ò Luda kiia ỳā dàda, eég̀õ de lán b̀eɔ̀de kè è p̀ó dufu k̀s̀n à ziiio b̀o a l̀àasi guu bàme.

Nazar̄etideeǹo gina Yesuzi

(Maa 6:1-6, Luk 4:16-30)

⁵³ Kè Yesu ỳā beeeǹo l̀èk̀s̀ziíne à ỳāa, à b̀ò gwe, ⁵⁴ à g̀àa a b̀e ẁéte, ben èe ỳā daaíne ǹ aduak̀ekpen. À ỳā b̀ò ǹ sae aō b̀è: M̀ákp̄an g̀ēgb̀ē p̀ì ̀oǹd̀õ k̀s̀n dabuỳā beeeǹo èn? ⁵⁵ Lí'ari ǹén ỳèroo? À da t̀ón Mariamaroo? À d̀āaroǹon Yemisi k̀s̀n Yusufuo k̀s̀n Šim̀o k̀s̀n Yudao ūroo? ⁵⁶ À d̀āreǹo k̀úwao k̀èroo? À ỳā beeeǹo è máme p̀íngii? ⁵⁷ Ben aō g̀izi. Yesu b̀èr̀ne: Annabi èg̀õ b̀èe sairo, sé à b̀e ẁéte k̀s̀n à uao. ⁵⁸ Èe dabuỳā ke gwe pari-ro, kè aōe à náane kero ỳanzi.

14

Yaaya Batisikeri gana

(Maa 6:14-29, Luk 9:7-9)

¹ Gurɔ̀ m̀̀a b̀̀usu p̀̀i k̀̀i H̄erɔ̀du Yesu baaru m̀̀a.
² Ben à bè a ìbanɔ̀nɛ: Gb̄ẽ p̀̀i né Yaaya Batisikerime. À f̄ɛɛ b̀̀ona gaan, beee ȳanzin à gb̄aaa è èe dabuyã̀nɔ̀ k̄ɛɛzi. ³ Zaak̄ɛ H̄erɔ̀du Yaaya k̀̀ù ȳã, à m̀̀ò k̀̀aa, à à dà kp̄ésiaan a v̄l̄i Filipi naõ H̄erɔ̀dia ȳanzi.
⁴ Zaak̄ɛ Yaaya èḡõ beenɛ: N H̄erɔ̀dia k̀̀una nɔ̀ɔ ù z̄é v̄iro. ⁵ H̄erɔ̀du yezi à à de, m̀̀ode èe v̄ia k̄ɛɛ gb̄ẽnɔ̀nɛ, zaak̄ɛ aõ à annabik̄ɛɛ s̄i.
⁶ H̄erɔ̀du igurɔ̀ làa k̄õk̄õ z̄i H̄erɔ̀dia n̄énɔ̀kpare ɔ̀ w̄à gb̄è k̄è aõ m̀̀ò gweenɔ̀nɛ, ben à k̄è H̄erɔ̀dunɛ nna maamaa. ⁷ Ben à lé gb̄è à bè: Má la dà k̄è mé n gba p̀̀ó k̄è n à w̄éé k̄èma p̄íngi. ⁸ Ben à da ȳã k̄àkanɛ à be: Ñ ma gba Yaaya Batisikeri m̀̀i dana p̄erenti guu k̄è tia. ⁹ Ben k̄ina p̀̀ɔ̀ ȳaka, m̀̀ode k̄è à la dà nibɔ̀nɔ̀ w̄aa ȳanzin à bè w̄à kp̄áazi. ¹⁰ Ben à gb̄ẽ z̄i w̄à Yaaya m̀̀i z̄ò kp̄ésiaan. ¹¹ K̄è w̄à m̀̀ò k̄õn à m̀̀io dana p̄erenti guu, w̄à kp̄à né p̄ia, ben à ḡaao a danɛ. ¹² Ben Yaaya ìbanɔ̀ m̀̀ò w̄à à ḡè s̄è w̄à v̄l̄i, ben aõ ḡaa w̄à ò Yesunɛ.

*Yesu p̀̀óblekpana ḡõgb̄ẽ ḡõn b̄orɔ̀ s̄oroonɔ̀a
 (Maa 6:30-44, Luk 9:10-17, Yoh 6:1-15)*

¹³ K̄è Yesu ȳã p̀̀i m̀̀a, ben a ḡè ḡoro'ite guu, èe gaa gusaɛ le àḡõ k̀̀ú ado. K̄è gb̄ẽnɔ̀ m̀̀a, aõ b̀̀ò w̄éte k̄õn w̄éteo pari w̄à p̄èezi k̄èɛɛ. ¹⁴ K̄è Yesu b̀̀ò ḡoro guu, à gb̄ẽnɔ̀ è paripari, ben aõ k̄ène w̄ènda, ben à gȳaree k̄è aõ k̀̀ú n̄ t̄énɔ̀ k̄èk̄õa. ¹⁵ K̄è uusie k̄è, à ìbanɔ̀ s̄òzi aõ bè: Gura k̄èk̄ii né s̄ète p̄òrotumɛ, bens̄õ guu e sii. Ñ gb̄ẽnɔ̀ gbare aõ tá lakutunɔ̀ guu, aõ p̀̀óblee wete w̄à lú. ¹⁶ Ben Yesu w̄ènla à bè: Èe ke tiasi aõ táro. À p̀̀ó kp̄ámma aõ ble. ¹⁷ Ben aõ bène: Burēdi m̀̀èn s̄oroo k̄õn kp̀̀ò m̀̀èn plaaon w̄á v̄i k̄è. ¹⁸ Yesu bèñne:

À mómé kè. ¹⁹ À ò gbě pìnɔne aǎ v̄ēē s̄ēa, ben à buredi mèn s̄ɔro k̄ɔn kpò mèn plaaa pìnɔ s̄ē, à a w̄ēē s̄ē musu, à aubarika dàn. Ben à buredi pì lìlik̄ɔrē à kpà a ìbanɔa, aǎ kpàatete gb̄ēnɔne. ²⁰ Aǎ pò blè wà kà ñ píngi. Ben wà à kpaaa kè ḡɔnɔ s̄ēē gbíi kuri aw̄ēēplaaa pà. ²¹ Ḡɔgb̄ē kè aǎ pò blèno kà ḡɔnɔ b̄ɔro s̄ɔro taka, nɔgb̄ēnɔ k̄ɔn n̄énɔ baasi.

Yesu táa'ona s̄èbelaa
(Maa 6:45-52, Yoh 6:16-21)

²² Yesu gā nà a ìbanɔa ḡɔ aǎ ḡē ḡóro'iten, aǎ d̄ɔne aē gana s̄èbē baa k̄aa kpa ai àḡɔ parii gbarē. ²³ Aǎ gbarēna gbera, à d̄idi s̄is̄i musu à adua kē ado. Guu e sii, à kú gwe ado. ²⁴ Ḡóro'ite pì kà z̄à k̄ɔn í léao, ben í e gó pì yīpayīpaa kè z̄aga'īa k̄akañzi yānzi. ²⁵ Gud̄ɔnao Yesu ḡaa ñ kiia, è t̄aa oo íla. ²⁶ Kè aǎ à è è t̄aa oo íla, ben sw̄è k̄ēñgu aǎ bè: Ḡew̄āadeeme! Aǎ wii lè k̄ɔn v̄iao, ²⁷ ben Yesu bèñne ḡɔ: À a làakari kp̄áē, m̄ámbee! Àton tó v̄ia a k̄ūro. ²⁸ Ben Pita bène: Dii, tó m̄bee, ñ tó mà t̄aa o íla mà mó n kiia. ²⁹ Ben Yesu bè: Ñ mó! Ben Pita b̄ò ḡóro guu, è t̄aa oo íla èè gaa à kiia. ³⁰ Kè à è ìa e kaka, ben v̄ia à k̄ū. Èè vl̄ēē, ben à wii pè à bè: Dii, ñ ma mì sí. ³¹ Gwe ḡɔ Yesu b̄ò à à k̄ū, ben à bène: Ludanaanek̄ēs̄anade! B̄óyānzi n seka k̄ēzi? ³² Kè aǎ ḡē ḡóro guu, ìa z̄ē. ³³ Ben gb̄ē kè aǎ kú ḡóro guunɔ d̄ɔnzi k̄ēne aǎ bè: Luda N̄émē n ū ȳapura.

Yesu gyāreenɔ k̄ēk̄ona zaa Genesareti
(Maa 6:53-56)

³⁴ Kè aǎ bik̄ū baa, aǎ kà Genesareti b̄usun.
³⁵ Gwedeeno Yesu d̄ò, ben aǎ à baaru dàgula b̄usu

pìn píngi, ben wà m̀̀nε gyãreenɔ́ ń píngi. ³⁶ Wà wéε k̀̀a lε wà ɔ ke baa à uta léa. Ben gb̃ε k̀̀e aɔ ɔ k̀̀eanɔ k̀̀ek̃ɔa ń píngi.

15

Fεεakaarayā (Maa 7:1-13)

¹ Farisi kenɔ́ k̃ɔn ludayãdanneri kenɔ́ b̀̀ò Yerusalemu aɔ m̀̀ò Yesu kiia, ben aɔ à là wà b̀̀è: ² B́yãnzɔ́ ǹ̀ ìbanɔ́ èg̃ɔ wa dezɔnɔ́ fεεakaarayã k̃unarozɔ́? Aɔ̀ è ɔ pípi gbas̃a wà p̀̀ó blerɔ́. ³ Ben Yesu ẁ̀enla à b̀̀è: B́yãnzɔ́n eè gí Luda yãdienanɔ́zi àg̃ɔ a fεεakaarayã k̃una? ⁴ Zaake Luda b̀̀è, à b̀̀èε lí a de k̃ɔn a daonε. À b̀̀è dɔ, gb̃ε k̀̀è à a de ke a da kpe b̀̀ò, wà adee dε. ⁵ Apɔnɔ́ s̃ɔ eè be, t́ó gb̃ε b̀̀è a de ke a danε, p̀̀ó k̀̀è á ṽí à ǹ̀ kpe dao g̃̀ɔ Luda p̀̀ó ũ, ⁶ àsun a de kpe daoro. Lemε eè Luda yã ke famma lε, lε àg̃ɔ a fεεakaarayã k̃una yãnzɔ́. ⁷ A m̀̀ɔnafikideenɔ́! Isaya annabikeyã ò a yã musu wásawasa à b̀̀è:

⁸ Bori beε eè b̀̀èε limεε k̃ɔn léomε,
aɔ sw̃è kúmaro.

⁹ Aɔ̀ èg̃ɔ dɔnzɔ́ kεεnε pãmε,
gb̃entee yãzεkparɛn aɔ̀ è dañε.

Yã k̀̀è è t́ó wàg̃ɔ gbãsí (Maa 7:14-23)

¹⁰ Ben Yesu parii s̃isiazɔ́ à b̀̀è: À swã kpá à yã ma.
¹¹ Èε ke p̀̀ó k̀̀è è g̃̀é lén bé è t́ó gb̃ε g̃̀ɔ gbãsíro. Yã k̀̀è è b̀̀ò lén bé è t́ó gb̃ε g̃̀ɔ gbãsí. ¹² Ben a ìbanɔ́ s̃ɔzi aɔ̀ b̀̀è: Ń d̃ɔ k̀̀è Farisinɔ́ yã p̀̀i mà à ǹ̀ z̃ɔ́ ǹ̀ sw̃enloo? ¹³ Yesu ẁ̀enla à b̀̀è: P̀̀ó k̀̀è ma De k̀̀è kú musu e t̃̃ro weé wurεmε.
¹⁴ À ǹ̀ t́ó gwe. Ṽia dɔn'aεdeenɔ́mε! T́ó ṽia g̀̀ò k̃una

v̄ianε, ās plaa n̄ píngi é si w̄εεmme. ¹⁵ Pita bène: N̄ yā pì b̄ok̄tewe. ¹⁶ Ben Yesu bè: A laasuu kpé yī seó? ¹⁷ Á d̄s̄ kè p̄ó kè ḡè lén è tá gb̄εεn gbasa à b̄o m̄enloo? ¹⁸ Yā kè è b̄o lén s̄s̄ è b̄o sw̄è guumε. Àmbe è tó gb̄ε ḡs̄ gbāsī. ¹⁹ Zaake zaa sw̄è guun laasuu zaaa è b̄on: Gb̄ēdena, zinakena, p̄āp̄akena, kp̄āi'ona, egetona k̄n gb̄ēs̄s̄ōnao. ²⁰ Yā beeen̄o bé è tó gb̄ε ḡs̄ gbāsī, p̄óblena ɔpipisai è tó gb̄ε ḡs̄ gbāsīro.

*N̄ogb̄ε z̄it̄o w̄éεkena
(Maa 7:24-30)*

²¹ Ben Yesu b̄o gwe, à ḡaa Taya k̄n Sid̄o b̄usun. ²² Kanaa n̄ogb̄ε kee kú b̄usu p̄in, à mò à wii p̄èzi à bè: Dii, Dauda Bori, n̄ ma w̄enda gwa. Z̄in e w̄éε t̄aa ma n̄énokparea maamaa. ²³ Ben Yesu e weàlaro. À iban̄o s̄s̄zi, ās w̄éε k̄ea wà bè: N̄ pé n̄ogb̄ε p̄ia, zaake èḡs̄ t̄éwazi k̄n wiiiomε. ²⁴ Yesu w̄éila à bè: Isarail̄n̄o s̄ās̄ana lán s̄ān̄o bàme. Ās̄ kiian Luda ma z̄in ado. ²⁵ Ben n̄ogb̄ε p̄i mò à k̄uene à bè: Dii, n̄ ma ñanka. ²⁶ Yesu bène: À maa wà n̄én̄o p̄óblee sé wà zu gb̄εen̄oero. ²⁷ Ben n̄ogb̄ε p̄i bè: Yāpuramε Dii! M̄ode baa gb̄εen̄o è p̄óble buru kè l̄εε n̄ dii teebu ḡiz̄in̄o sése. ²⁸ Ben Yesu w̄éila à bè: N̄ogb̄ε, n̄ ma náane v̄i b̄íta. À kenne lán n̄ yezi nà. Ben à n̄énokpare p̄i aafia è z̄i p̄ia ḡs̄o.

Yesu gyāreen̄o k̄ēk̄ōana pari

²⁹ Yesu b̄o gwe à ḡaa èe d̄o Galili s̄èbezi, ben à bikù à v̄éε s̄is̄ia. ³⁰ Wà m̄one k̄n εren̄o k̄n v̄ian̄o k̄n gb̄ε k̄òk̄ūnan̄o k̄n sw̄ādoon̄o k̄n gyāre p̄ānden̄o paripari. Wà n̄ k̄áε à aε, ben à n̄ k̄ēk̄ōa. ³¹ Kè gb̄ēn̄o è sw̄ādoon̄o e yā oo, gb̄ε k̄òk̄ūnan̄o e ḡs̄o

wásawasa, ερενω e táa oo, vianow e guu ee, yã pì bò ñ sae, ben aɔ Isarailino Luda sáabu kpà.

*Yesu pòblekpana gɔɔn bɔɔ siigɔɔna
(Maa 8:1-10)*

³² Yesu a ìbanɔ sisiazi à bènnε: Gbẽ kènɔ kème wẽnda, zaake aɔ gĩake wà kúmao gurɔ aagɔ, ben aɔw pòke vī wà blero. Má yezi mà ñ gbarε kɔn nɔaaoro, le guu tón límma zénlo yánzi. ³³ Ben a ìbanɔ à là wà bè: Mákpan wé pòblee en sête pòrɔtu kè, à parii kè taka kãa? ³⁴ Ben Yesu ñ lá à bè: Burɛdi mèn ùgban á vīi? Aɔ bè: Mèn swεεplaame kɔn kpò kete kenɔ. ³⁵ Ben à bè parii vεε tɔtε. ³⁶ Ben à burɛdi mèn swεεplaaa pìnɔ sè kɔn kpònɔ, à sáabu kè, ben à lìlikɔre à kpà a ìbanɔa, aɔw kpà gbẽnɔa. ³⁷ Baade píngi pò blè wà kà. Wà à kpaaa kè gòno sèe ai gbíi swεεplaaa pà. ³⁸ Gɔgbẽ kè aɔ pò blènɔ kà gɔɔn bɔɔ siigɔ, nɔgbènɔ kɔn nénɔ baasi. ³⁹ Kè Yesu gbẽnɔ gbàre, ben à gè góro'ite guu, à gàa Magadã bùsun.

16

*Farisinɔ mɔnafiki
(Maa 8:11-21, Luk 12:54-56)*

¹ Farisinɔ kɔn Sadusinɔ mɔ Yesu kiia le aɔ à yɔ wà gwa, ben aɔ à gbèka à sèeda ke keinne kɔn Luda gbãaaò wà e. ² Ben Yesu wènlà à bè: Tó ɔfántɛ gè kpén eè be, ludambεε é kèkɔa, zaake à tãa kù. ³ Tó kɔngɔme eè be, lou é ma gbãa, zaake ludambεε de tɛ gèegɛε. Á ludambe wée dɔkɔzi, mɔde ée fɔ à gurɔw kèkii sèeda dɔro. ⁴ Tɔɔrigbẽ zaa ludanaanekerisaideenɔ bé wè sèeda gbekama,

mòde mé sèeda ke keínero, sé Yunusa pó. Ben à ní tó gwe à tà.

⁵ Kè à ìbanò bikù baa gwe, burèdi kūsāe yā sàngu. ⁶ Ben Yesu bèńne: Àgō a zīnda kūna dō! À làakari ke Farisinò kōn Sadusinò burèdisese'ēzēzi. ⁷ Ben ađoe beekōne: Kè wée burèdi séro yānzin à ò lēzi. ⁸ Yesu dōm̄ma, ben à ní lá à bè: Ludanaanekēsānadeenò, bóyānzin ée beekōne kè á burèdi vīro yānzimezi? ⁹ Ai tia ée dōroo? Burèdi mèn sōoro kè má kpà gōon boro sōoronò yā e dōaguroo? Á sèe gbíi ūgbame? ¹⁰ Burèdi mèn swēplaaa kè má kpà gōon boro siigōonò sō, á sèe gbíi ūgbame? ¹¹ Bóyānzin ée dō kè burèdi yān mée oarerorozi? À làakari ke Farisinò kōn Sadusinò burèdisese'ēzēzi! ¹² Ben ađ dō sa èe ke burèdisese'ēzē yān èe oon̄ne wà làakari keziro, Farisinò kōn Sadusinò yādannename.

Yesu mesayake ona

(Maa 8:27-30, Luk 9:18-21)

¹³ Kè Yesu kà Sizarea Filipi b̄usun, ben à a ìbanò là à bè: Dén gb̄enò è be Gb̄entee Né de à ūu? ¹⁴ Ađ wèàla wà bè: Gb̄ekenò è be Yaaya Batisikerime, gb̄ekenò è be Ilia, gb̄ekenò è be dō Yeremaya ke annabi yāano doken n ū. ¹⁵ Ben à ní lá à bè: Apinò sō, dén eè be má de a ūu? ¹⁶ Simò Pita wèàla à bè: Mesayan n ū, Luda Wèndide Né. ¹⁷ Ben Yesu bène: Aubarikadeeme n ū, Yunusa né Simò! Zaake èe ke gb̄entee bé à yā beee dannerò, ma De kè kú musume. ¹⁸ Mée onne: Pitame n ū, gb̄esi pìn mé ma sōsi káea. Gèwāa gb̄aa é zì blearo. ¹⁹ Mé kpata kè b̄ò Luda kiia m̄nenò kpámma. Pó kè ní yì t̄ote yina musu. Pó kè ní p̄oto t̄ote potona musu. ²⁰ Ben Yesu a ìbanò swā sùk̄āñne le ađton o gb̄ekenè kè Mesayan a ūro.

Yesu a ga kɔn a fɛɛnao yā'ona
(Maa 8:31-9:1, Luk 9:22-27)

²¹ Zaa gurɔ beeean Yesu e a Yerusalemu gana yā bɔkɔtɛɛ a ibanɔnɛ à bè, séde à wɛɛtām̄ma e maamaa gbɛnsinɔ kɔn sa'orikinɔ kɔn ludayādannerinɔ ɔzĩ, weé a de, à gurɔ aagɔdee zĩ é fɛɛ. ²² Ben Pita gàao kpado, èe giinɛ à bè: Kai Dii! Bee é n lero! ²³ Ben Yesu liɛ à bè Pitane: Ñ gumɛ gwe Setān! Ñ yezi n zé zɔmɛmɛ. N laasuu né Luda pɔnlo, gbɛntee pɔmɛ.

²⁴ Ben Yesu bè a ibanɔnɛ: Tó gbɛ yezi à ke ma iba ũ, séde à gí a zĩnda wɛ̀ndizi, à a líkpangbāroo sé à téomazi. ²⁵ Gbɛ kè yezi àgɔ a wɛ̀ndi kūna é korazi. Gbɛ kè gí a wɛ̀ndizi ma yānzi sɔ, adee bé eégɔ wɛ̀ndi vĩ. ²⁶ Tó gbɛ gò anduna vĩ píngi, tó à kòra a wɛ̀ndizi, bó àren eé ee? Bón gbɛ é e à a wɛ̀ndi lendee kpáo? ²⁷ Zaake Gbɛntee Né é liara à su a De gakui guu kɔn a malaikanɔ, gbasa à fĩa bo baadenɛ a yākenaa. ²⁸ Yāpuraan méɛ ooare, gbɛkenɔ kú gura kè aɔé garo ai aɔ Gbɛntee Né e, èe suu kina ũ.

17

Yesu lina
(Maa 9:2-13, Luk 9:28-36)

¹ Gurɔ swɛɛdoo gbera Yesu Pita kɔn Yemisio kɔn à dāaro Yohanao sɛɛ à gāaño kp̄ii lezĩa n̄tɛɛ. ² Ben à li n̄ wāa. A uu e té keɛ lán ɔfāntɛ̀ bà, à pókāsāano gò pú fénfen lán loupina bà. ³ Ben Musa kɔn Iliao bò wà m̀n̄zi, aɔɔe yā oo kɔn Yesuo. ⁴ Ben Pita bè Yesune: Dii, à maa kè wá kú kè. Tó n̄ yezi, mé kutaa do m̀n̄ aagɔ, n pó m̀n̄ do, Musa pó m̀n̄ do, Ilia pó m̀n̄ do. ⁵ Gurɔ kè èe yā oo, ludambɛ lugu tɛkena

dàńla, ben aõ kòto mà à guu à bè: Àmbe ma Né mèn do léle yenzidee ũ, à yā è kámagu. À à yā ma. ⁶ Kè à ìba pìno kòto pì mà, vĩa ní kũ maamaa, aõ dàe ní puua. ⁷ Ben Yesu sòńzi, à ɔ kèmma à bè: À fεε, àton vĩa kero. ⁸ Kè aõ wée sè musu, aõe gbēke ero, sé Yesu ado.

⁹ Kè aõe pitaa kpìi pìa, Yesu diēne à bè: Àton wéegupu kè á è yā o gbēke maro ai Gbēntee Né fεε bɔna gaan. ¹⁰ Ben à ìbanɔ à là wà bè: Bóyānzin ludayādannerinɔ è be Ilia bé eé mó káakuzi? ¹¹ Ben à wèńla à bè: Ilia é mó yāpurame, eé yā píngi kεε a gbèn. ¹² Mɔde mée ooare, Ilia mò kò, ben aõe à dōro, ben aõ ní poyezi kènε. Len aõe wée tā Gbēntee Néa le do. ¹³ Ben à ìbanɔ dè kè Yaaya Batisikerin à téa.

Négbē zīnde kēkōana
(Maa 9:14-29, Luk 9:37-42)

¹⁴ Kè aõ kà parii guu, gōgbē ke mò à kùε Yesuε ¹⁵ à bè: Dii, ñ ma né wēnda gwa, zaake gasindadeeme. È nawēa ke maamaa, ègō léεε tén ke ín baabɔε. ¹⁶ Ma mɔo n ìbanɔne, aõe fō wà à kèkōaro. ¹⁷ Ben Yesu bè: Tōorigbē yakana ludanaanekerisaideenɔ! Mégō kúao ai bɔreμε? Mégō menaaao ai bɔreμε? À móme né pìo kè. ¹⁸ Yesu gí zīn pìne, ben à gò né pìa, à kèkōa gwe gō.

¹⁹ Beee gbera Yesu ìbanɔ sòzi nítεε, aõ à là wà bè: À kè dia wée fō wa pé zīn pìa à bòroo? ²⁰ À wèńla à bè: Kè á Luda náane vī bítaro yānzime. Yāpuraan mée ooare: Tó á Luda náane vī fète lán εfo wée bà, é o kpìi kèkiine à gu kè à gá kāa, eé ke le. Yāke é a furo. ²¹ Zīn kè taka è sí bɔro, sé kōn aduakεnao kōn léyinao.

*Yesu ɛara à a ga kɔ̃n a fɛɛnao yā'ona
(Maa 9:30-32, Luk 9:43-45)*

²² Gurɔ̃ kè à kú kɔ̃n a ìbanɔ̃ lɛdo Galili, à bèñne: Weé Gbèntee Né nañne ñ ɔ̃zĩ, ²³ weé à dɛ, à gurɔ̃ aagɔ̃dee zĩ eé fɛɛ. Ben aɔ̃ nòse yàka maamaa.

Luda ua ɔ̃ fɛabona

²⁴ Kè aɔ̃ kà Kapɛnamu, Luda ua ɔ̃sirino m̀ wà Pita là wà bè: A danneri è Luda ua ɔ̃ kpároo? ²⁵ Pita wèñla à bè: È kpá. Kè Pita e gɛɛ bɛ, Yesu gĩake à bène gɔ̃ɔ̃: Simɔ̃, dénon anduna kè kɔ̃nanɔ̃ è be'ɔ̃ ke yàra'ɔ̃ símmaa? Aɔ̃ nénɔ̃n yɔ̃ɔ̃ ke gbɛ pāndenɔ̃mɛ? N yā pì è diaa? ²⁶ Pita bè: Gbɛ pāndenɔ̃mɛ. Yesu bène: Tó lɛmɛ, aɔ̃ nénɔ̃n bà kuuro. ²⁷ M̀ode lɛ wa yā tón ɔ̃r̀m̀maro yānzi, ñ gá ñ daburu da sèbe guu. Kp̀ò káaku kè né kũ, ñ à lé wɛ, né ɔ̃ ɛ à guu. Ñ bee sé ñ kpámma, mapi kɔ̃n mpio p̀ó ũ.

18

*Tɛna Yesuzi lán né bà
(Maa 9:33-37, Luk 9:46-48)*

¹ Zĩ beea Yesu ìbanɔ̃ m̀ aɔ̃ à là wà bè: Dé bé à dɛñla kpata kè b̀ò Luda kiia gbèno téé? ² Ben Yesu né féte ke s̀isi à à zè ñ aezĩ ³ à bè: Yāpuraan m̀éé ooare, tó ée nòse liɛ a gɔ̃ lán né féte bàro, é gɛ kpata kè b̀ò Luda kiia guuro. ⁴ Gbɛ kè à a zĩnda bùsa à g̀ò lán né féte kèkii bà, àmbe dɛñla kpata kè b̀ò Luda kiia gbèno té. ⁵ Gbɛ kè né beee taka s̀i ma ìbakɛɛ yānzi, mámbe à ma si.

*Yā kè è tó wà sasa
(Maa 9:42-48, Luk 17:1-2)*

⁶ Tó gbɛ t̀ò né kè ma náane ṽi kèkiino doke s̀āsā, eégɔ̃ s̀àɔ̃ adeene wà wísilɔ̃gbɛ gbèntɛ d̀ɔ̃ à waale wà

à zu sèbe lòn. ⁷ Wāiyoo anduna, kè yā kè è tó wà sāsā kú à guu yānzì. Séde yā kè è tó wà sāsā gō kuu, mōde wāiyoo gbē kè sāsāna yā pì bò à kiia. ⁸ Tó n ɔɔ ke n gbá bé è tó n sāsā, n zō n zīnna. À sàonne n gē wèndi guu kōn ɔ kusuo ke εε ũ de n gō ɔ mèn plaaa ke gbá mèn plaaa vīla wà n zu té kè è garoo guu. ⁹ Tó n wée bé è tó n sāsā, n bɔ n zīnna. À sàonne n gē wèndi guu kōn wée dooo de n gō wée mèn plaaa vīla wà n zu té guu gèwāan.

Yálekōzina kōn sá sāsānao
(Luk 15:3-7)

¹⁰⁻¹¹ À làakari ke dɔkena kōn né kènɔ dokezi, zaake mée ooare, aō malaikanɔ kú musu, aō kú kō wéen kōn ma De kè kú gweeo baabɔε. ¹² Ée daa diamε? Tó gbē sāa vī mèn basɔro, tó à doo sāsā, eé à mèn basɔro dosai tó sīsīgεεzi gwe, à gá à à sāa kè sāsā pì weteroo? ¹³ Yāpuraan mée ooare, tó à bɔa, à pɔɔ égō nnaa de à mèn basɔro dosai kè aōε sāsāroonɔla. ¹⁴ Len a De kè kú musu yezi né kènɔ doke sāsā sōro le.

Sùukena kō

¹⁵ Tó n gbēdaaa taari kè, n gá n à le ndo, n yā pì bɔne gupuraa. Tó à n yā mà, n n gbē pì mìle blè. ¹⁶ Tó èe n yā ma sōro, n gbē mèn doo ke gōon plaa sé n namma, le à yā pì sí sèedade gōon plaa ke aagō musu. ¹⁷ Tó à gì n yā mazi, n yā pì o sɔsi gbēnɔne. Tó à gì à sɔsi gbē pìnɔ yā mazi dɔ, n à diε kifii ke gbē zītɔ ũ.

¹⁸ Yāpuraan mée ooare, pó kè á yì tɔɔte yina musu, pó kè á pòto tɔɔte potona musu. ¹⁹ Mée ooare dɔ, tó a gōon plaaanɔ lé kè do tɔɔte kè, yā kè a à wée kè ma De

kè kú musua píngi, eé keare. ²⁰ Zaake guu kè g̃ɔn plaa ke g̃ɔn aag̃ɔnɔ kàk̃ɔan k̃ɔn ma t̃ɔo, má kú n̄ té.

²¹ Beee gbera Pita mò à Yesu là à bè: Dii, g̃èn ũgban mà sùu ke k̃ɔn ma gb̃è kè èg̃ɔ taari keemeεo? G̃èn swεεplaan yó? ²² Yesu wèàla à bè: Mée oonne, èe ke g̃èn swεεplaanlo, g̃èn swεεplaa leo baaag̃ɔ akurime.

²³ Beee yānzi kpata kè b̃ò Luda kiia de lán kè bà. Kína ke bé à yezi à a ɔ̃ yā g̃ɔg̃ɔ k̃ɔn a ìbanɔ. ²⁴ Kè à nà ɔ̃ pì yāa, ben wà m̃ɔne k̃ɔn gb̃è kè à à f̃ia sena miliɔ wàa kurio. ²⁵ Kè à ɔ̃ vī à f̃ia pì boro, ben à dii bè wà à yá k̃ɔn à nãɔ k̃ɔn à n̄énɔ k̃ɔn p̃ó kè à ṽiino píngi gbasa wà à k̃è. ²⁶ Ben ìba pì dàe a dii aezī, à agbaa kpàne à bè: N̄ mena kemaο, mé n̄ f̃ia bonne píngi. ²⁷ Ben à dii à w̃enda gwà à à gbàre, à f̃ia pì t̃òne. ²⁸ Kè ìba pì b̃ò dé, à dàk̃ɔre k̃ɔn a ìba daa kè à f̃ia d̃ɔa kondogi ɔ̃ m̃èn bas̃ɔroo. Ben à à k̃ù, èe ɔ̃ t̃ɔ a k̃òtoa à bè: N̄ ma f̃ia bome. ²⁹ À ìba daa pì dàe à aezī, à agbaa kpàne à bè: N̄ mename, mé n̄ f̃ia bonne. ³⁰ M̃ode èe wero. À tò wà à dà kp̃ésiaan ai à à f̃ia bone. ³¹ Kè à ìba kpaaanɔ̃ è le, ã n̄òse yàka maamaa, ben ã g̃àa wà yā kè kè pì t̃k̃è n̄ diine píngi. ³² Ben dii pì à sisi à bè: Ìba p̃āsī! Ma n̄ f̃ia t̃onne píngi, kè n̄ agbaa kpàne yānzi. ³³ Lán ma sùu k̃ènyo nà, le n̄ sùu kè k̃ɔn n̄ gb̃èdaaao le se. ³⁴ À dii pì p̃ɔ f̃è, à tò wà à dà kp̃ésiaan, w̃ag̃ɔ w̃ée t̃āaa ai à gá à f̃ia pì boo píngi. ³⁵ Ben Yesu èara à bè: Tó a baade è sùu ke k̃ɔn a gb̃èdaaao k̃ɔn n̄òseο doro, len ma De kè kú musu é keare le se.

19

Gina nɔɔzi yā (Maa 10:1-12)

¹ Kè Yesu yā beeenɔ ò à yàa, à bò Galili à gàa Yudea bùsu kpado Yoda baa káa kpa. ² Parii tézi, ben à n gyāreenɔ kèkɔańne gwe. ³ Farisi kenɔ mò wà à yɔ wà gwa, ben aɔ à là wà bè: Gɔgbē zé vī à gí a naɔzi yā píngi yānzin yó? ⁴ À wèńla à bè: Kè Luda n kè gɔgbē kɔn nɔgbēo ũ zaa káaku, ée à kyó ke á màroo? ⁵ Luda bè, beee yānzin gɔgbē é a de kɔn a dao tó, aɔ nakɔa kɔn a naɔ, aɔ gɔɔn plaaa é gɔ mè doo ũ. ⁶ Aɔ kuu plaa dɔro, sé do. Beee yānzin gbē kè Luda n nákɔanɔ, gbēntee tón n kèkɔaro. ⁷ Ben Farisinɔ à là wà bè: Bóyānzi Musa diè gɔgbē yìgidetakada kpá a naɔa à à gbarɛozi? ⁸ Yesu wèńla à bè: A swāgbāa yānzin Musa a gba zé à a nɔɔnɔ gbarɛzi, mɔde à de le zaa káakuro. ⁹ Mée ooare, gbē kè gí a naɔzi, tó èe ke à gɔpɔsɛɛ kènlo, tó à nɔ pānde sè, adee zina kèn gwe.

¹⁰ Ben à ìbanɔ bène: Tó len gɔgbē yā de le kɔn a naɔ, à maa wà nɔɔ séro. ¹¹ Ben Yesu bèńne: Èe ke gɔgbē píngi bé eé yā pì fɔro, sé gbē kè Luda n gbá à zénɔ. ¹² Zaake gbēkenɔ è nɔɔ séro, kè wà n í le yānzi, gbēkenɔ ègɔ kuu le kè wà n fèe kè yānzi, gbēkenɔ n zīnda kù le kpata kè bò Luda kiia yānzi. Gbē kè eé yā pì fɔ à fɔ.

Aubarikadana nénɔn (Maa 10:13-16, Luk 18:15-17)

¹³ Wèe mó Yesune kɔn nénɔ le à ɔ keńma à adua keńne, ben à ìbanɔ gínne. ¹⁴ Ben Yesu bè: A tó nénɔ mó ma kiia. Àton gínnero, zaake aɔ takanɔ pón

kpata kè b̀̀ Luda kiia ũ. ¹⁵ Kè à ɔ̀ kèkèr̀mma, ben à b̀̀ gwe.

Auzikidee

(Maa 10:17-31, Luk 18:18-30)

¹⁶ Ben g̀̀gbẽ ke mò Yesu kiia, à à là à b̀̀: Danneri, bó maaan mé ke mà ẁ̀endi kè è yāaroo ee? ¹⁷ À wèala à b̀̀: À kè dia n̄́e ma laa maakena yāzi? Luda ado bé à maa. Tó n̄́ yezi n̄́ ḡ́ ẁ̀endi pì guu, n̄́ḡ́ à yādienanɔ̀ k̄na. ¹⁸ Ben à à là à b̀̀: À kpareeme? Ben Yesu b̀̀: N̄́ton gbẽ dero, n̄́ton zina kero, n̄́ton kpāi oro, n̄́ton yā dī n̄́ gbēdaaaaro, ¹⁹ n̄́gae b̀̀e lí n̄́ de k̄n̄́ n̄́ daone, n̄́ḡ́ ye n̄́ gbēdaaazi lán n̄́ zīnda ẁ̀endi bà. ²⁰ G̀̀kpare pì b̀̀ne: Má yā beeenɔ̀ k̄na p̄́ngi. À kparee bé à g̀̀me dɔ̀? ²¹ Yesu b̀̀ne: Tó n̄́ yezi n̄́ḡ́ papana, n̄́ gá n̄́ n̄́ p̄́nɔ̀ yá p̄́ngi, n̄́ à ɔ̀ kpá takaasideenɔ̀, n̄́ mó n̄́ t̄́mazi, n̄́ḡ́ auziki v̄́ ludambe. ²² Kè g̀̀kpare pì yā pì mà, à tà p̄́siaa, kè à auzikinɔ̀ v̄́ b̄́ta yānzi.

²³ Ben Yesu b̀̀ a iban̄́ne: Yāpuraan m̄́e ooare, à z̄́'ũ auzikideene à ḡ́ kpata kè b̀̀ Luda kiia guu. ²⁴ M̄́e ooare dɔ̀, lakumi ḡ́na p̄́rɔ̀ȳn̄́ aaga de auzikide ḡ́na kpata kè b̀̀ Luda kiia guula. ²⁵ Kè à iban̄́ yā pì mà, ben à b̀̀ n̄́ sae maamaa ā́ b̀̀: Tó lem̄́, dé bé eé f̄́ à m̄́sina ee? ²⁶ Ben Yesu n̄́ gwá tíi, à b̀̀ne: Gb̄́ntee é f̄́ro. Luda kiia baabɔ̀ p̄́ngi è sí ke.

²⁷ Ben Pita wèala à b̀̀: Wa baabɔ̀ p̄́ngi tò wa tenzi. Bó bé eé g̀̀we saa? ²⁸ Yesu b̀̀ne: Yāpuraan m̄́e ooare: Tó Gb̄́ntee Né v̄́e a k̄iblekita gakuideea anduna dufu guu, amɔ̀a kè á t̄́maziinɔ̀ é v̄́e k̄iblekita m̄́n̄́ kuri aw̄́eplaaanɔ̀, àḡ́ yā g̀̀ḡ́ɔ̀

Isaraili bori mèn kuri awεεplaaanɔne. 29 Gbẽ kè à a beε ke a v̄iinɔ tò ke a dāaronɔ ke a de ke a da ke a n̄enɔ ke a buraanɔ ma yānzi, adee é εara à beee taka e leo basɔɔro, bensõ eé w̄endi kè è yāaroo e. 30 M̄ode gbẽ káakunɔ éǵǵ kpεεdeenɔ ũ pari, kpεεdeenɔ éǵǵ gbẽ káakunɔ ũ pari.

20

Yalekõzina k̄on ayakerinɔ

1 Lán kpata kè bò Luda kiia de n̄an yè: Uabede ke bé à bò k̄ongɔ idε'idε, à gàa ayakerinɔ wete aõ z̄ii keare a bura. 2 Aõ yā k̄õ sè à f̄ia boñne kondogi ɔ mèn doodo. Ben à n̄ gbáε a bura. 3 À bò do mò k̄endo, ben à gbẽ pāndenɔ lè yàra guu kaena pā. 4 À bèñne: Apinɔ s̄õ, à gá à z̄ii ke ma bura, mé f̄ia boare a zéa. 5 Ben aõ gàa. À εara à bò do ɔf̄ant̄ẽ m̄idangura, ben à εara à bò ɔf̄ant̄ẽ ɔra pitanao, à ò gbẽ pāndenɔne le do. 6 Kè à bò uusie, à gbẽ pāndenɔ lè kaena, ben à n̄ lá à bè: Bóyānzi á kaena kè pā zaa k̄ongɔ? 7 Aõ wèàla wà bè: Kè wèe z̄ii dawero yānzime. À bèñne: À gá à z̄ii ke ma bura se. 8 ɔf̄ant̄ẽ ḡena kpénn buradee pì bè a ayakerinɔ gb̄ensine: N̄ ayakerinɔ sísi n̄ f̄ia boñne. N̄ naa gbẽ kpεεdeenɔa ai à gá mì deo gbẽ káakunɔa. 9 Ben uusiedeenɔ mò, aõ kondogi ɔ è mèn doodo. 10 Kè gbẽ káakunɔ mò, aõce daa n̄ ɔ èǵǵ de gbẽ kpεεdeenɔ pólame, ben kondogi ɔ mèn doon aõ è n̄ píngi. 11 Kè aõ n̄ ɔ si, ben aõ léf̄ot̄ɔ kà bεdee p̄izi 12 wà bè: Awa doon gbẽ zāadeenɔ z̄ii kè, ben n̄ n̄ k̄é s̄enkpe k̄on wamɔwa kè wa z̄i bíta kè ɔf̄ant̄ẽ gb̄aaa guuoó? 13 Ben à wè n̄ gbẽ doo p̄ila à bè: Ma gbẽ, méε n̄ blero. Wa k̄õ

yā mà kondogi ɔɔ mèn doo musunloo? ¹⁴ Ñ n pò sí ò tá. Má yezi mà kpá gbě zāadee kèkiia lán n pò bàme. ¹⁵ Má zé vī mà ke kōn ma ɔɔo lán má yezi nàroo? Néé wée bɔbɔɔzi kè má gběkēē vī yānzin yó? ¹⁶ Len kpeedeeno éḡḡ gbě káakuno ũ le, gbě káakuno éḡḡ kpeedeeno ũ.

*Yesu ɛara à a ga kōn a fɛnao yā'ona
(Maa 10:32-34, Luk 18:31-34)*

¹⁷ Gurɔ kè Yesu e gaa Yerusalemu, à a ìba ḡḡon kuri awɛɛplaaano sèe ñdona, à yā òñne zén à bè: ¹⁸ Wée gaa Yerusalemumɛ. Gwen weé Gbēntee Né kpá sa'orikinɔa kōn ludayādannerino, aḡé yā daàla à ga, ¹⁹ aḡé a kpá bori pānde gbēnɔa. Aḡé à fabo, aḡé à gbě flào, aḡé à pá lía wà à de, à gurɔ aagḡdee zī éé fɛɛ.

*Yemisi kōn Yohanao wéekena
(Maa 10:35-45)*

²⁰ Ben Zebedi néno da mò Yesu kiia kōn a néno. À yezi à wée kea, ben à kùene. ²¹ Ben à à là à bè: Bón ñ yezi? À wèàla à bè: Ñ tó ma né ḡḡon plaaa kèno vēnyo n kpatan, gbě doo n ɔplaazi, gbě doo ɔzɛɛzi. ²² Ben Yesu bè né pìnne: Á yā kè ée à wée keɛmaa dōro. Togo'i kè mé mi, é fō à mí? Aḡ wèàla wà bè: Wé fō. ²³ Yesu bèñne: Togo'i kè mé mii, é mi fá, mḡde vēena ma ɔplaazi ke ma ɔzɛɛzi né ma yānlo. Gbě kè ma Dee kèkēñnenɔ pómɛ. ²⁴ Kè à ìba ḡḡon kuri kpaano yā pì mà, aḡ pḡ fē vīi kōn dāaroo pìzi. ²⁵ Ben Yesu ñ kákōa à bèñne: Á dō ke bori pānde kīnno è gbāaa ble ñ gbēnɔa, gbāadeeno sō è iko mórñne, ²⁶ mḡde à de le a kiiaro. A té gbě kè yezi à ḡḡ gbēnsi ũ, sé adee ke a zīri ũ. ²⁷ Lemɛ dɔ gbě kè yezi

à gɔ gbẽ káaku ũ, sé adee ke a zò ũ. ²⁸ Zaake Gbẽntee Né e mó le wà zĩ kenero, à mò le à zĩ keneme, à a zĩnda wèndi kpá le à gbẽno bo pari yānzi.

*Via baakerino kēkōana
(Maa 10:46-52, Luk 18:35-43)*

²⁹ Gurɔ kè aɔɔe boɔ Yeriko, parii té Yesuzi. ³⁰ Via gɔɔn plaaano vɛena zé léa, aɔɔ mà Yesu bé èe gɛtɛɛ, ben aɔɔe lé gbāaa zuu wà bè: Dii, Dauda Bori, ñ wa wènda gwa! ³¹ Wà gínne wà bè aɔ yĩtɛ, ben aɔ lé gbāa zuna kàara wèe bee: Dii, Dauda Bori, ñ wa wènda gwa! ³² Ben Yesu zè à n sísí, à n lǎ à bè: Bón á yezi mà kearee? ³³ Aɔ wèala wà bè: Dii, wá yezi wa wée guu emɛ. ³⁴ Yesu n wènda gwà, à ɔ kè n wéɛa. Gwe gɔɔ aɔ wée guu è, ben aɔ tèzi.

21

*Gbāakekpana Yesuzi Yerusalemu
(Maa 11:1-11, Luk 19:28-40, Yoh 12:12-19)*

¹ Kè aɔ kà kī kōn Yerusalemuo, aɔ kà Betefage lakutu kè kú Kùkpe sīsĩgɛɛzi, ben Yesu a ìba zì gɔɔn plaa, ² à bènnɛ: À gá lakutu kè káɛ a aɛ kèkǎa guu. Tó a gɛ gɔɔ, é zaaki e kōn a néo bàdɔna gwe. À poro à suomɛ. ³ Tó wà a la wà bè, à kè diaa, à be Dii bé à yezi, eé ɛara à suo tia. ⁴ À kè le le yǎ kè annabi ò ke yānzimɛ à bè:

⁵ À o Zayɔndeɛnɛ
aɔ kína bé èe moɔ n kiia.
À busɛ à di zaakinɛ bɔrɔ kɛɛ.

⁶ Ìba pìno gàa wà kè lán Yesu ònne nà. ⁷ Aɔ sù zaaki pìo kōn a néo, aɔ n utano kpàɛm̃ma, ben Yesu dia.
⁸ Gbẽno e n utano kraɛɛ zén paripari, gbẽkeno e lá

zɔɔ, aɔɔe kpaεε zén dɔ. ⁹ Gbɛ̀ kè aɔɔ té aεzĩno kɔ̃n gbɛ̀ kè aɔɔ té kpεεno e wii lεε wèe bee:

Ñ gbāaa ke, Dauda Bori!

Aubarikadeen gbɛ̀ kè èe moɔ kɔ̃n Dii tóo ũ!

Wà gbāake kpázi ai ludambe.

¹⁰ Kè Yesu gè Yerusalemu, wéte lògo, gbɛ̀ píngi e bee: Dén gbɛ̀ beee ũu? ¹¹ Parii bè: Annabi Yesume.

À bò Nazareti, Galili bùsun.

Yesu kuuna Luda ua

(Maa 11:15-19, Luk 19:45-48, Yoh 2:13-22)

¹² Yesu gè Luda ua guu, à pè laayarino kɔ̃n laalurinɔa à n bɔ́e n píngi. A ɔɔlendekeerinɔ teebuno kɔ̃n pɔ̃tɛɛyarino kitanɔ yĩpa à kwéñne. ¹³ À bèñne: Wà kè Luda yán, ma kpé égɔ de aduakεkpe ũ, ben á kè gbɛ̀blerino tò ũ.

¹⁴ Vianɔ kɔ̃n εrenɔ mò à kiia Luda ua guu gwe, ben à n kékɔa. ¹⁵ Kè sa'orikinɔ kɔ̃n ludaɔadannerino yābɔnsae kè èe keeno è, bensɔ aɔɔ mà néno e wiii dɔɔa Luda ua guu aɔɔe bee, ñ gbāaa ke, Dauda bori, ben aɔ pɔ fè. ¹⁶ Aɔ bène: Ní mà lán aɔɔe oo nàɔ? Yesu wèníla à bè: Lemε! Kè Ludaa dà né fétenone kɔ̃n nékpāntēno aɔ a saabu kpá, ée à kyó ke á màoɔ? ¹⁷ Ben à bò wéte pìn à n tón, à gaa à i Betani.

Kākā lí kana

(Maa 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Kè guu dɔ kɔngɔ ide'ide, à liara e suu wéten, ben noaa e à deε. ¹⁹ À kākā lí è zé léa, ben à sɔ̃zi èe póke earo, sé à lánɔ. Ben à bè lí pìne: Né né i ziki dɔro. Gwe gɔɔ lí pì kori kù à gāga. ²⁰ Kè à ibanɔɔ è, ben à bò n sae aɔ bè: À kè dia kākā lí pì kori kù lε gɔɔ?

21 Yesu wènlá à bè: Yāpuraan mée ooare, tó á Luda náane vī seka sai, èe ke kākā lí pì yān é ke adoro. Tó á ò kpiii kènne à fée à a zīnda sé à zu sèben, eé ke le.
 22 Tó á Luda náane vī, yā kè a à wée kèa aduakena guu píngi, é e.

Yesu gbekana a ikozi
 (Maa 11:27-33, Luk 20:1-8)

23 Yesu gè Luda ua guu, èe yā daańne. Ben sa'orikinɔ kɔn gběnsinɔ mò wà à là wà bè: Iko kpareen née yā kènɔ keeo? Dé bé à n gba iko pì?
 24 Ben Yesu wènlá à bè: Mapi sɔ, yā mèn doon mé gbekaawa. Tó á òme, mé iko kè mée yā kènɔ keeo oare. 25 Dé ikon Yaaya gběnɔ batisi kèò? À bò Luda kiian yó, ke gběntee kiiamε? Ben aɔ yā gògò wà bè: Tó wa bè Luda kiiamε, eé wa la, bóyānzin wée Yaaya yā sírozi. 26 Tó wa bè gběntee kiiamε sɔ, wá gběnɔ vīa vī, zaake gbě píngi Yaaya annabikeε sì.
 27 Ben aɔ wè Yesula wà bè: Wá dɔro. Ben Yesu bèńne: Endě mapi se, mé iko kè mée yā kènɔ keeo oarero.

Négɔgbě gɔɔn plaaanɔ

28 Ben Yesu bè: Gběke négɔgběnɔ vī gɔɔn plaa. Ben à bè Worune: Ñ gá ñ zīi ke bura gbàa. 29 Woru bè: Mé gáro. Ben à a nòse liε zāa à gaa. 30 Maree pì gaa à bè Sabine le dɔ. Sabi bè: Tò. Ben èe gáro. 31 Á è diaa? Gɔɔn plaaa pìnɔ guu, aɔ dé bé à a de poyezi kè? Aɔ bè: Worumε. Ben Yesu bèńne: Yāpuraan mée ooare, be'ɔɔsirinɔ kɔn kaaruanɔ é gě kpata kè bò Luda kiia guu a ā. 32 Zaake Yaaya mò, à zé súusu òbaare, ée à yā síro. Be'ɔɔsirinɔ kɔn kaaruanɔ bé

wà à yā sì. Baa kōn beee enao ée a nòse liε zāa a à yā sìro.

Geepi líkpe ayakerinɔ
(*Maa 12:1-12, Luk 20:9-19*)

³³ À yā pānde ma do. Burade ke bé à kuu, à geepi líkpe bà à kara ligazi, à wèε yò à guu geepi'ifèkii ũ à búdákpagba dò. Ben à bú pì nà ayakerinɔne n' ɔzĩ, ben à fεε táo. ³⁴ Kε geepizɔgurɔɔ kà, ben à a zìrinɔ zì ayakeri pìnɔa, le aɔ a geepi beε sí. ³⁵ Ben ayakeri pìnɔ à zìrinɔ kùkù, aɔ n' gbε doo gbè, aɔ n' gbε doo dè, aɔ n' gbε doo pàpa gbèo wà à dè. ³⁶ Ben à èara à zìri pāndenɔ zìrĩma, aɔ parii de gbε káakunla, ben aɔ kèñne le do. ³⁷ Zāan à a né zìrĩma à bè: Aóé ma né yā da. ³⁸ Kε ayakeri pìnɔ né pì è, aɔ bèkōne: Túbiberin yè. À tó wà à de, à túbi é gɔ wa pó ũ. ³⁹ Ben aɔ à kù wà bòo buraa guu, aɔ à dè. ⁴⁰ Tò! Tó buradee pì sù, bòn eé ke ayakeri pìnɔne? ⁴¹ Aɔ wèàla wà bè: Éé gbε pāsĩ pìnɔ dede pāsĩpāsĩ, eé buraa pì na ayakeri pānde kè aóé à baka kpáa à gurɔɔanɔne n' ɔzĩ. ⁴² Ben Yesu bènnε: Ée Luda yā kè kyó keroo?

Gbè kè kpéborinɔ pā kpàzi

bé à gɔ kpé gooda gbè mèdeε ũ.

Dii bé à beee kè

ben à kewe yābɔnsaε ũ.

⁴³⁻⁴⁴ Bee yānzi méε ooare: Luda é a bɔ kpata kè bò a kiia guu, eé gbε kè aóé à baka kpáano kán.

⁴⁵ Kε sa'orikinɔ kōn Farisinɔ Yesu yálekōzina pìnɔ mà, aɔ dɔ kè n' yān èe oo. ⁴⁶ Ben aɔ zé wète wà à kù, mɔde aɔ vĩa kè pariine, kè wà à diε annabi ũ yānzi.

22

Nɔse pɔnnakɛna (Luk 14:15-24)

¹ Yesu ɛara à yā lèkɔziinne à bè: ² Lán kpata kè bò Luda kiia de nà n yè dɔ. Kína ke bé ɛe nɔse pɔnnaa kɛe a néne, ³ ben à a zìrinɔ zì aɔ o gbɛ kè à n sísi aɔ mɔ pɔ bleenɔne aɔ mɔ, mɔde aɔ yezi wà mɔro. ⁴ Ben à ɛara à zìri pāndenɔ zì à bèinne: À gá à o gbɛ kè ma n sísinɔne ma sorumi mà, ma zùswareenɔ kɔn pókāde məkpananɔ dè má kèke kò. Aɔ mɔ nɔsepɔblekiia. ⁵ Ben aɔve làakari dɔ yā pìaro, aɔ baade gāa a bɔkɔte kè. Gbɛkenɔ gāa n bura, gbɛkenɔ gāa laa tá. ⁶ Gbɛ kpaanɔ zìri pìnɔ kùkù, aɔ wí dàmma, aɔ n déde. ⁷ Ben kína pì pɔ fè à a sozanɔ gbàre, aɔ gāa wà gbɛderi pìnɔ dède, ben aɔ té sò n wétea. ⁸ Ben kína pì bè a zìrinɔne: Nɔsepɔblee mà, mɔde gbɛ kè ma n sísinɔ e kɔ síoro. ⁹ À gá zéɔnkpakɔanɔ guu, à gbɛ kè á è píngi sísi nɔsepɔbleea. ¹⁰ Ben zìri pìnɔ fèe wà gāa zénɔ guu, aɔ gbɛ kè aɔ n éno kàkɔa, gbɛ zaaanɔ kɔn gbɛ maaanɔ n píngi. Len nɔse pɔnnakerinɔ guu pà le.

¹¹ Kè kína pì gè à pɔnnakeri pìnɔ gwa, à gɔgbɛ ke è gwe, à nɔse pɔnna uta danaro, ¹² ben à bène: Ma gbɛ, à kè dia n gè kè nɔse pɔnna uta dasaii? Ben à yītɛna kítikiti. ¹³ Ben kína bè a dogarinɔne: À à ɔɔnɔ yi kɔn à gbánɔ, à à zu bàazi gusiaan. Gwen weé ɔɔ dɔn wà ɔ di n musu. ¹⁴ Zaake gbɛ kè Luda n sísinɔ pari, mɔde gbɛ kè à n sɛnɔ pari.

Bɛ'ɔkpana Sizaa yā (Maa 12:13-17, Luk 20:20-26)

15 Beee gberan Farisinɔ̀ b̀ò wà gàa wà yã g̀g̀g̀ lán ašé ke nà aš Yesu kũ a yã'ona guu. 16 Ben aš n̄ ibanɔ̀ z̄ia k̄ɔ̀n Herɔ̀du gb̄enɔ̀ aš bè: Danneri, wá d̄š kè gb̄ē yãpuradeen n̄ ũ. Nèè Luda zé dañne súusu, nèè gb̄ē wée gwaro, nèè gb̄ē gwena gwaro. 17 Lán n̄ è nà n̄ owe. À zé v̄i wà be'ɔ̀ɔ̀ kpá Sizaaó, ke à zé v̄iro? 18 Yesu n̄ n̄òse zaaa d̄m̄ma, ben à bè: M̄nafikideenɔ̀! B̄óyānzin ée ma ȳɔ̀ ée gwaazi? 19 À ɔ̀ɔ̀ kè wè be'ɔ̀ɔ̀ kpáó ɔ̀ɔ̀ame. Ben aš ɔ̀ɔ̀ p̄i doo kpàa. 20 Ben à n̄ lá à bè: Dé mì wēzān yè k̄ɔ̀n à t̄s̄o? 21 Aš wèala wà bè: Siza p̄óme. Ben à bèñne: Ëndē à p̄ó kè de Siza p̄ó ũ kpá Sizaa, é p̄ó kè de Luda p̄ó ũ kpá Ludaa. 22 Kè aš yã p̄i mà, à b̀ò n̄ sae, ben aš tà wà à tò gwe.

Gènɔ̀ f̄ena yã

(Maa 12:18-27, Luk 20:27-40)

23 Guro d̄ñk̄ɔ̀ p̄i z̄i Sadusi kè ašè be gènɔ̀ è f̄eeroonɔ̀ m̀ò Yesu kiia, ben aš à gbèka wà bè: 24 Danneri, Musa òwe tó ḡɔ̀gb̄ē gà né'isai, à d̄āaro a v̄i gyaanɔ̀ sé, le à né borii dato a v̄iine. 25 T̀ò. Ded̄ñk̄ɔ̀deenɔ̀ kú wa té yã ḡɔ̀ɔ̀n swēplaa. Woru nɔ̀ɔ̀ sè, ben à gà à nɔ̀ɔ̀ p̄i tò né'isai, ben gyaanɔ̀ ḡò Sabine. 26 À kè Sabine le do k̄ɔ̀n B̄iɔ̀ ai à gàa pé n̄ swēplaa-deea. 27 Aš p̄íngi gberan nɔ̀ɔ̀ p̄i gà se. 28 T̀ò! Gènɔ̀ f̄eeguro z̄i aš ḡɔ̀ɔ̀n swēplaaa p̄inɔ̀ té, dé bé eéḡɔ̀ nɔ̀ɔ̀ p̄i v̄i? Zaake n̄ p̄íngi aš à d̄š nɔ̀ɔ̀ ũ. 29 Ben Yesu wèñla à bè: A s̄ās̄a a Luda takada k̄ɔ̀n à gb̄āaa d̄s̄ai yānzi. 30 Tó gènɔ̀ f̄eē, ašé nɔ̀ɔ̀ séro, ašé z̄ā kero, weéḡɔ̀ kuu lán malaikanɔ̀ kuu nà ludambeme. 31 Gènɔ̀ f̄ena yã musu ée yã kè Ludaa òare kyó keroo? À bè, 32 ambe Ibraĩ k̄ɔ̀n Isaakuo

kɔ̃n Yakubuo Luda ũ. Luda è ke gènɔ̃ Luda ũro, gbẽ bẽenɔ̃ Ludame. ³³ Kè gbẽnɔ̃ yã pì mà, à yãdannena bò ní sae.

Dokayã kè deńlaa

(Maa 12:28-34, Luk 10:25-28)

³⁴ Kè Farisinɔ̃ mà Yesu Sadusinɔ̃ fù, aɔ̃ kàkɔ̃a.
³⁵ Ben aɔ̃ dokadɔ̃rinɔ̃ doke à yɔ̃ à gwa, à à là à bè:
³⁶ Danneri, dokayã kpree bé à de a kpaaanɔ̃laa?
³⁷ Yesu wèala à bè: Ñgɔ̃ ye Dii n Ludazi kɔ̃n nɔ̃seɔ̃ do kɔ̃n n niniiɔ̃ píngi kɔ̃n n laasuu píngi. ³⁸ Dokayã kè à bèe vī de a kpaaanɔ̃laan gwe. ³⁹ À plaadee kè bòkɔ̃baon yè: Ñgɔ̃ ye n gbẽdaaazi lán n zĩnda wèndi bà. ⁴⁰ Musa doka píngi kɔ̃n annabinɔ̃ yão logona dokayã mèn plaa kènɔ̃ame.

Mesaya bori yã

(Maa 12:35-37, Luk 20:41-44)

⁴¹ Lán Farisinɔ̃ kakɔ̃ana nà, Yesu ní lá à bè: ⁴² Á è dia Mesaya yã musuu? Dé boriin à ũu? Aɔ̃ wèala wà bè: Dauda boriime. ⁴³ Ben Yesu bèńne: À kè dia Luda Nini didi Daudaa, ben Dauda Mesaya sìsi Diii? À bè,
⁴⁴ Dii bè ma diine à vèe a ɔ̃plaazi ai àgɔ̃ à ibeenɔ̃ káene a gbá gĩĩ.
⁴⁵ Kè Dauda bène Dii, à kè dia eégɔ̃ de à borii ũ dɔɔ?
⁴⁶ Gbẽkee e fɔ̃ à wèalero. Zaa gurɔ̃ beea gbẽkee e gà à yãke laa dɔro.

23

Ludayãdannerinɔ̃ kɔ̃n Farisinɔ̃ mɔ̃nafiki

(Maa 12:38-39, Luk 11:43, 46, 20:45-46)

1 Beee gbera Yesu yā ò gbēnɔne kɔn a ìbano 2 à bè: Ludayādannerinɔ kɔn Farisinɔ bé wà gò Musa gēe ũ. 3 Beee yānzi à yā kè aṣè oareenɔ ke píngi àgò kùna. Mòde àton n̄ yākɛna kero, zaake aṣè yā kè aṣè oo kero. 4 Aṣè aso tìisi yiyi wà di gbēnɔne n̄ gán bensɔ baa onetee do aṣègò yezi wà káziro. 5 Aṣè n̄ yā píngi ke le gbēnɔ n̄ e yānzime. Len aṣè Luda yā ɛzɛba gbèntɛ da le, aṣè bàkɔ gbàa da n̄ pókásāanɔzi. 6 Aṣègò yezi wavèè ponna pòble vèeki maaanɔn kɔn aduakɛkpe vèeki maaanɔ. 7 Aṣègò yezi wàgò ì kpákpaan̄ma yàranɔa, wàgò n̄ sísi Rabi. 8 Àton tó wà a sísi Rabi, zaake a píngi v̄inɔ kɔn dāaronɔme a ũ, a Danneri mèn dome. 9 Àton gbēke sísi a de tɔtɛ kèro, zaake a De mèn dome, àmbe à kú musu. 10 Àton tó wà a sísi aedero, zaake a Aedee mèn dome, àmbe Mesaya ũ. 11 A z̄irin gbēnsi ũ a té. 12 Gbē kè è a z̄inda kaara, Luda é à busa. Gbē kè è a z̄inda busa, Luda é à kaara.

*Yesu kpákɛna ludayādannerinɔ kɔn Farisinɔzi
(Luk 11:39-42, 44, 52)*

13 Wāiyoo a yādannerinɔ kɔn Farisinɔ! M̄nafikideenɔ! Èè kpata kè bò Luda kiia zé tata gbēnɔne. Èè gē à guuro, bensɔ èè wezi gbē kè aṣò yezi wà gē à guunɔ gēn sero.

14 Wāiyoo a yādannerinɔ kɔn Farisinɔ! M̄nafikideenɔ! Èè adua gbàa ke le gbēnɔ a e yānzi, ben èè gyaanɔnɔ kpé símma. Beee yānzi a wéetamma égò pásí de gbē píngi pòla.

15 Wāiyoo a yādannerinɔ kɔn Farisinɔ! M̄nafikideenɔ! Èè lili o tɔtɛ kɔn ísiaao ìba mèn

do ena yānzi. Tó a à è s̄s̄, è è à ke té p̄ó ū deala leo plaa.

¹⁶ Wāiyoo a v̄ia d̄on'aedeeno! È è be, tó wà s̄i k̄on Luda kp̄éo, à yāke v̄iro, m̄ode tó wà s̄i k̄on Luda kp̄é vura, beee bé à yā v̄i. ¹⁷ V̄ia m̄isaideeno! À kp̄aree bé à b̄ítaa? Vuran yó, ke Luda kp̄é k̄è è tó vura ḡs̄ à p̄ó ūu? ¹⁸ È è be d̄o, tó wà s̄i k̄on sa'okiio, a yāke v̄iro, m̄ode tó wà s̄i k̄on sa'ob̄o k̄è kú gweeo, beee bé à yā v̄i. ¹⁹ V̄ian̄o! À kp̄aree bé à b̄ítaa? Sa'ob̄on yó, ke sa'okii k̄è è tó sa'ob̄o ḡs̄ Luda p̄ó ūu? ²⁰ Gb̄e k̄è yā s̄i k̄on sa'okiio s̄i k̄on p̄ó k̄è kú gween̄o p̄ingime d̄o. ²¹ Gb̄e k̄è yā s̄i k̄on Luda kp̄éo s̄i k̄on Luda k̄è kú à guuome d̄o. ²² Gb̄e k̄è yā s̄i k̄on ludamb̄eεo s̄i k̄on Luda k̄iblekitao k̄on Luda k̄è v̄ēnaaome.

²³ Wāiyoo a yādannerin̄o k̄on Farisin̄o! M̄onafikideeno! È è tofeeno t̄ōt̄edo k̄on kp̄ee'āao k̄on d̄à láo kuridee kp̄á Ludaa, ben è dokayā t̄iisino t̄ón, yāzede k̄on s̄uuo k̄on náan̄εo. Yā beeno bé à de àḡs̄ k̄ūna à kp̄aaa tona sai. ²⁴ V̄ia d̄on'aedeeno! È è m̄ós̄o né b̄o à íminan, ben è lakumi m̄ó.

²⁵ Wāiyoo a yādannerin̄o k̄on Farisin̄o! M̄onafikideeno! È è gb̄ās̄i b̄o togoono kp̄εε k̄on taano, m̄ode wākū k̄on z̄indakūnad̄s̄aio bé à a n̄òse p̄à. ²⁶ N Farisi v̄ia! N gb̄ās̄i b̄o togo guune ḡiā, à kp̄εε é ḡs̄ gb̄ās̄i sai.

²⁷ Wāiyoo a yādannerin̄o k̄on Farisin̄o! M̄onafikideeno! Á de lán mira k̄è wà aali puraa l̄ean̄o b̄am̄ε. Ās̄ kp̄εε maa w̄éεε, m̄ode ḡewan̄o k̄on gb̄ās̄i p̄ingio bé à n̄ guu p̄à. ²⁸ Lem̄ε apino se d̄o, a kuuna maa gb̄ēno w̄éεε, m̄ode m̄onafiki k̄on yā zaaao bé à a guu p̄à.

29 Wāiyoo a yādannerino kōn Farisino! Mōnafikideeno! Èè pò bo annabino miranɔa, èè zā ble Luda gbēno pɔa 30 èè be: Tó wá kuu yā wa dezinɔ gurɔ, wa bà égɔ kúnyo annabino dɛdɛna guuro. 31 Leme á sɪ kè gbē kè aɔ annabino dèdɛno boriinɔn a ũ. 32 À aĩa ke, à a dezinɔ kândagbe ba à à mì de sa! 33 Mlèno! Gbēntee pitigoono! É ke dia à bɔ té yā kè danaalaa guuu? 34 Beee yānzi mé annabino kōn òndòrinɔ kōn yādannerino zīawa. É n gbēkenɔ dɛdɛ, é n gbēkenɔ pá lía, é n gbēkenɔ gbē flào a aduakɛkpenɔ guu, é pémma wéte kōn wéteo. 35 Leme Luda gbē kè wà n dɛdɛno yā é wí a musu le, sena zaa gbē maa Abila denaa ai à gàa pé Berekia né Zakari kè a à dè Luda kpé kōn sa'okiio daguraa. 36 Yāpuraan mée ooare, yā beeno píngi é wí tɔorigbēno musumɛ.

*Yerusalemu yā
(Luk 13:34-35)*

37 Yerusalemudeeno, Yerusalemudeeno! Èè annabino dɛdɛ, èè gbē kè Luda n zīawaano papa gbèò à n dɛdɛ. Mèègɔ yezi mà a kakɔamazi gèn baaagɔ, lán koo è a dèbe kú a nɛnɔla nà, mɔde ée weziro. 38 Luda é a kpé tóare bezí ũme sa. 39 Mée ooare, é ma e dɔro ai à be, aubarikadeen gbē kè èe mɔɔ kōn Dii tóo ũ.

24

*Yerusalemu yakana kōn andunayāgurɔ sèdano
(Maa 13:1-20, Luk 21:5-24)*

1 Yesu bò Luda ua guu èe taa, ben à ìbanɔ sòzi wà lézukii kènɛ à kpénɔa. 2 Ben Yesu bènnɛ: A beee è

píngi? Yāpuraan mée ooare, weé gbè ke tó dikōaro, weé gboro píngime.

³ Gurō kè Yesu vēena Kùkpe sīsigezi, à ibanō m̀d̀ à kiia gusae, ās̄ à là wà b̀e: Ñ owe, b̀oren yā k̀enō é kee? B̀ó bé eégō de n suna k̀ōn andunayāgurō s̀eda ūu? ⁴ Yesu ẁenla à b̀e: À làakari ke, àton tó wà a sāsāro. ⁵ Zaake weé mó pari ma t́o, ās̄égō bee Mesayan n̄ ū, ās̄é gbēnō sāsā pari. ⁶ É zìnō baaru ma k̀ōn à wàpeo. Àton bídi kero. Sé beeenō ke, m̀de gurō yāana kpé. ⁷ Bori k̀ōn boriio é fεkōzi, lεmε d̀o b̀usu k̀ōn b̀usuo. N̄o k̀ōn t̀ote nigānigāno égō kú gukenōn. ⁸ Yā beeenō píngi ǹwāwā naana ū. ⁹ Beee gb̄era weé a k̀ūkū wà a kpámma, wà ẃeē tāawa wà a de, bori píngi é zaagu ma yānzi. ¹⁰ Gbēnō é fuma pari, ās̄é b̀o k̄o kpεε, ās̄é zakōn. ¹¹ Annabi εgeenō é mó pari wà gbēnō sāsā pari, ¹² yā zaaa é k̄o, gb̄e parideenō yenzi é busa. ¹³ Gb̄e k̀e zena gbāa ai à gurō léa bé eé m̀sina e. ¹⁴ Weé kpata k̀e b̀o Luda kiia p̀i baaru kpá anduna baama píngia s̀eda ū bori píngine, gbasa p̀o píngi é m̀i de.

¹⁵ Tó a t̀e guyakari k̀e annabi Danieli à yā ò è Luda ua, kyókeri gō d̄o, ¹⁶ gb̄e k̀e āo kú Yudeanō bàa sí wà m̀i pé kpiinōa. ¹⁷ Gb̄e k̀e kú a kpé musu tón pita à ḡe kpé guu à p̀oke sé à b̀oro. ¹⁸ Gb̄e k̀e kú buraa tón liara be à a uta séro. ¹⁹ Wāiyoo ǹsindadeenō k̀ōn nédandeenō gurō beee. ²⁰ À adua ke le bàasina p̀i tón ke buusie ke kām̄mabogurō zīro. ²¹ Zaake gurō p̀i ẃeētāmma égō bíta. Zaa gurō k̀e Luda anduna k̀e ai gbāa, à taka e kero, bensō eé ke zikiro. ²² Tó Ludaa e gurō p̀inō lagoro, le gb̄eke é b̀oro. M̀de eé gurō p̀inō lago a gb̄e k̀e à n̄ s̄enō yānzime.

Gbēntee Né suna
(*Maa 13:21-37, Luk 17:20-37, 21:25-33*)

²³ Gurɔ beeeá tó gbēke bèare, à Mesaya gwa kè kesɔ à Mesaya gwa kãa, àton síro. ²⁴ Zaake Mesaya εγεενο̅ k̅on̅ annabi εγεενο̅ é mó wà sèeda bítanɔ̅ k̅on̅ dabuyãno̅ ke, le wà baa gbē kè Luda n̅ s̅en̅o̅ s̅ã̅s̅ã̅o̅, tó eé sí ke. ²⁵ À ma, ma gĩake má òare zaa káaku kò. ²⁶ Tó wà bèare à gwa, à kú s̅en̅, àton gáro. Ke tó wà bèare à gwa, à kú kpétu, àton síro. ²⁷ Zaake lán lou è pí à ludambeε pura kú zaa ɔfãnt̅εb̅o̅ε kpa ai à g̅εkp̅en̅ kpa nà, len Gbēntee Né suna éǵɔ̅ de le. ²⁸ Guu kè gè kún, gwen yeberekunɔ̅ é k̅o̅ kak̅o̅an̅.

²⁹ Gurɔ p̅in̅o̅ w̅éet̅ã̅mma gbera g̅o̅ ɔfãnt̅ε̅ é sia kú, m̅o̅vura é í kero, s̅o̅s̅o̅n̅en̅o̅ é woro ludambe, gbãaa kè a̅o̅ kú musunɔ̅ é nigã. ³⁰ Gbēntee Né sèeda é gbasa à b̅o̅ ludambe, borii kè a̅o̅ kú anduna guunɔ̅ é n̅ z̅ĩ̅nda gbēgbē n̅ píngi, a̅é Gbēntee Né suna e ludambe luguun k̅on̅ gbãaao k̅on̅ gakui bítao. ³¹ Eé a malaikanɔ̅ z̅ĩ̅ k̅on̅ k̅ã̅k̅ã̅ki'ɔ̅ gbãaao, a̅é a gbē kè à n̅ s̅en̅o̅ kak̅o̅a anduna gooda siig̅o̅a zaa ludambe lé gura kè k̅on̅ à lé kãao.

³² À yã dada kãkã lía. Tó à g̅ã̅n̅o̅ í kpàkpa, èe lá b̅ò̅r̅o̅ paa, á d̅õ̅ guwãagur̅o̅ kà k̅ĩ̅. ³³ Lemε s̅õ̅, tó a yã p̅in̅o̅ è píngi le, àǵɔ̅ d̅õ̅ kè à suna kà k̅ĩ̅, à kú kp̅e̅ε̅le̅a. ³⁴ Yãpuraan m̅é̅ε̅ ooare, gur̅o̅ kè gb̅ē̅n̅o̅ é g̅ē̅t̅e̅ro̅ ai yã p̅in̅o̅ gá keo píngi. ³⁵ Musu k̅on̅ t̅o̅t̅e̅o̅ é g̅ē̅t̅e̅, m̅o̅de ma yã̅n̅o̅ g̅ē̅t̅e̅na v̅ĩ̅ro.

³⁶ Gbēkee à gur̅o̅ ke à gurɔ zaka d̅õ̅ro, baa malaika kè a̅o̅ kú musunɔ̅ ke Luda Né, sé De Luda. ³⁷ Lán à de nà Nuu gurɔ, len eéǵɔ̅ de le se Gbēntee Né sugurɔ. ³⁸ Gur̅o̅ kè í e da andunalaro, w̅è̅é p̅ó̅ b̅l̅e̅e w̅è̅é í m̅ĩ̅, w̅è̅é n̅o̅ s̅ε̅ε w̅è̅é z̅ã̅ k̅ε̅ε ai Nuu g̅ã̅ à g̅ē̅

góro'ite guu. ³⁹ Aɔɔe dɔ̄ro, ben í m̀ò à ń sée ń pínɡi. Len eégɔ̄ de le se Gbẽntee Né sugurɔ. ⁴⁰ Gbẽ gɔ̄ɔn plaaanɔ éɡɔ̄ kú bura, weé gbẽ doo sé wà gbẽ doo tón. ⁴¹ Nɔ̄gbẽ gɔ̄ɔn plaaanɔ éɡɔ̄ pɔ́ lɔlɔ gbèn, weé gbẽ doo sé wà gbẽ doo tón. ⁴² Beee yãnzɪ a wée gɔ̄ dɔ, zaake á dɔ gurɔ kè a Dii é suro. ⁴³ Àgɔ̄ kèkii dɔ. Tó bɛdee gurɔ zaka kè kpáɪ é m̀ɔa d̄ɔ yá, le a wée gɔ̄ dɔ, eé tó à a kpé f̄ɔro. ⁴⁴ Beee yãnzɪ apinɔ s̄, àgɔ̄ kú soruo, zaake Gbẽntee Né é su gurɔ zaka kè a wée dɔzirooamɛ.

*Zĩkeri náanede làakaridee
(Luk 12:41-48)*

⁴⁵ Dén zĩkeri náanede làakaridee kè à dii a zĩkerinɔ nàne a ɔzĩ le à pɔ́blee kpámma à gurɔɔa ũ? ⁴⁶ Aubarikadeen zĩkeri kè à dii à lè èe kee le a sugurɔɔa ũ. ⁴⁷ Yãpuraan mée ooare, eé a auziki pínɡi nane a ɔzĩmɛ. ⁴⁸ M̀ode tó zĩkeri pì pãsi, ben à bè a ǹɔse guu a dii e g̀i kee, ⁴⁹ ben à nà a zĩkeri daanɔ gbẽgbẽnaa, èe pɔ́blee èe í mii k̄ɔn w̄ɛderinɔ, ⁵⁰ à dii é su gurɔ kè à wée dɔzirooamɛ, gurɔ zaka kè à d̄ɔroo, ⁵¹ eé à z̄z̄k̄rɛ, à à baka da k̄ɔn m̀ɔnafikideenɔ. Gwen weé ɔɔ d̄ɔn wà ɔ di ń musu.

25

Nɔkparɛ gɔ̄ɔn kurinɔ

¹ Gurɔ beee kpaata kè b̀ò Luda kiia éɡɔ̄ de lán nɔkparɛ gɔ̄ɔn kuri kè ā ń fitianɔ sè wà b̀ò, aɔɔe gaa da nɔserile bàme. ² Ā gɔ̄ɔn sɔɔroonɔ né m̀isaideenɔmɛ. Ā gɔ̄ɔn sɔɔroonɔ s̄ɔ làakarideenɔmɛ. ³ À m̀isaideenɔ ń fitianɔ sè ǹɔsi k̄sãe sai, ⁴ à làakarideenɔ s̄ ń fitianɔ sè k̄ɔn ǹɔsi k̄sãe. ⁵ Nɔseri e m̀ɔ kpaaro, ben i ń lé ń pínɡi, aɔɔe ii oo. ⁶ Lezãndo wà wii lè: Nɔseri e m̀ɔ! À f̄e à gá daàle. ⁷ Ben

nɔkparɛ pìnɔ vù ní pínɡi, aɔ́ ní fitiánɔ kèkɛ. ⁸ Ben mìsaideenɔ bè làakarideenɔnɛ: À wa gba nɔ́si féteroó! Wa fitia e gaa né! ⁹ Ben làakaridee pìnɔ wèńla wà bè: Eé mówa kɔ́n apinɔ pínɡiro. À gá à a pɔ́ lú à yàrinɔ kiia. ¹⁰ Kè aɔ́ gàa lú, ben nɔ́seri kà. Gbɛ́ kè aɔ́ soru kènɔ gɛ̀o nɔ́sɛ guu, ben wà gbà tàta. ¹¹ Zāazāa nɔkparɛ kpaāa pìnɔ sù, aɔ́ɔɛ lé zuu: Dii, Dii! Ñ zɛ wɛ́wɛ! ¹² Ben à wèńla à bè: Yāpuraan méɛ ooare, má a dɔ́ro. ¹³ Beee yānzi a wéɛ gɔ́ dɔ, zaakɛ á à gurɔɔ ke à gurɔ zaka dɔ́ro.

Ɔɔdakɛna zìrinɔnɛ
(Luk 19:11-27)

¹⁴ Kpata kè bò Luda kiia de lán gbɛ́ kè èe gaa wéteá bà, ben à a zíkɛrinɔ sɔ́si, à a auziki nànnɛ ní ɔ́zĩ. ¹⁵ À ɔ́ɔdaa kè aɔ́ gbɛ́ doonɛ zika sɔ́ro, gbɛ́ plaadee zika plaa, gbɛ́ aagɔ́dee zika do, aɔ́ baade gbāa lén, ben à gāa wéteá. ¹⁶ Zikasɔ́rodee gāa à laa tà kɔ́n ɔ́ pìo gɔ́ɔ, ben à àre è zika sɔ́ro. ¹⁷ Zikaplaadee kè lɛ dɔ, ben à àre è zika plaa. ¹⁸ Zikadodee sɔ́ gāa à wèɛ yò, ben à a dii ɔ́ pì ùten. ¹⁹ Gurɔ plaa gbera zíkɛri pìnɔ dii sù, ben èe a ɔ́ yā gɔ́gɔ́nɔyo. ²⁰ Zikasɔ́rodee mò kɔ́n zika sɔ́ro pānde kè à èo à bè: Dii, ñ zika sɔ́roo kè ní kpàmaa gwa, à àre kàarame zika sɔ́ro dɔ. ²¹ Ben à dii bènɛ: Ñ kè zíkɛri maa náanede! Lán ní náanɛ vĩ kɔ́n à féteo nà, mé à bíta nannɛ n ɔ́zĩ sa. Ñ gɛ́ ma pɔ́nnakɛna guu. ²² Zikaplaadee mò dɔ à bè: Dii, ñ zika plaa kè ní kpàmaa gwa, à àre kàarame zika plaa dɔ. ²³ Ben à dii bènɛ: Ñ kè zíkɛri maa náanede! Lán ní náanɛ vĩ kɔ́n à féteo nà, mé à bíta nannɛ n ɔ́zĩ sa. Ñ gɛ́ ma pɔ́nnakɛna guu. ²⁴ Ben zikadodee mò sa à bè: Dii, má dɔ́ kè n yānɔɔ zĩ'ũ. Nèè pɔ́ kɛ́ guu kè néɛ

tɔ̃nlo. Nɛ̀ pɔ́ kakɔ̃a guu kɛ̀ nɛ́e gbɛ̃nlo. ²⁵ Ben vĩa ma kũ, ma gaa ma n ɔ̃ ùte wɛ̀en. N pɔ́e kɛ̀. ²⁶ Ben à dii bène: Zíkɛri zaa mɛade! N dɔ̃ kɛ̀ mɛ̀ pɔ́ kɛ̀ guu kɛ̀ mɛ́e tɔ̃nlo, mɛ̀ pɔ́ kakɔ̃a guu kɛ̀ mɛ́e gbɛ̃nloo? ²⁷ À maa yã n ɔ̃daa kɛ̀o gbɛ̃kenɛ, lɛ tó ma su, mà a pɔ́ sí kɔ̃n à àreo. ²⁸ À zika doo pì sía à kpá zikasɔ̃rodeea. ²⁹ Zaake gbɛ̃ kɛ̀ pɔ́ vĩin Luda é kaaranɛ ai à dizi. Gbɛ̃ kɛ̀ víroo sɔ̃, baa kɛ̀ à vĩi Luda é síame. ³⁰ Zíkɛri pãa kèkii sɔ̃, à à zu bàazi gusiaan. Gwen weé ɔ̃ ɔ̃n wà ɔ̃ di n̄ musu.

Ziakpɛɛ zĩyãkpɛkɛna

³¹ Tó Gbɛ̃ntee Né mò a gakui guu kɔ̃n a malaikano n̄ píngi, eé vɛ̃e a kíblekita gakuideea. ³² Anduna boriino é kakɔ̃a à aɛ n̄ píngi, eé n̄ kɛ̃kɔ̃a, lán pɔ́dãri è sãano kɛ̃kɔ̃a kɔ̃n blɛ̃no nà. ³³ Eé sãano kpá a ɔ̃plaazi, blɛ̃no ɔ̃zɛzi. ³⁴ Beee gbɛra Kína pì é be gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ kú a ɔ̃plaazinɔ̃ne: Amɔa kɛ̀ ma De aubarika dàaguuno, à mɔ́ à kpata kɛ̀ à à soru kɛ̀are zaa andunakaɛgurɔ̃ ble. ³⁵ Zaake kɛ̀ nɔaa e ma dɛɛ, a pɔ́blee kpàma. Kè ímii e ma dɛɛ, a í kpàma. Kè má kuu nibɔ̃ ũ, a ma si. ³⁶ Kè má kú bũu, a asii tàme. Kè mɛ́e gyãa kɛɛ, a ma gwa. Kè wà ma da kpésiaan, a mɔ́ wɛ́e kpàemazi.

³⁷ Gbɛ̃ maaano é benɛ: Dii, bɔ̃ren wá è nɔaa e n dɛɛ wa pɔ́blee kpàmma ke ímii e n dɛɛ wa í kpàmmaa? ³⁸ Bɔ̃ren wa n e nibɔ̃ ũ wa n si, ke n̄ kú bũu wa asii tànnɛ? ³⁹ Bɔ̃ren wa n e nɛ́e gyãa kɛɛ, ke wà n da kpésiaan wa gaa wɛ́e kpàenzii? ⁴⁰ Kína pì é weñla à be: Yãpuraan mɛ́e ooare, yã kɛ̀ á kɛ̀ gbɛ̃ kɛ̀sãnanɛ ma gbɛ̃ kɛ̀no té, mámbe á kɛ̀me.

⁴¹ Beee gbɛra eé be gbɛ̃ kɛ̀ aɔ̃ kú a ɔ̃zɛzinɔ̃ne: À gumɛ gwe amɔa kɛ̀ Luda lé kɛ̀areeno! À tá té kɛ̀ eé garoo kɛ̀ Ludaa kɛ̀ke Ibilisine kɔ̃n a ìbano guu.

⁴² Zaake nɔaa e ma dɛɛ, ɛe pɔblee kpámáro. Ímii e ma dɛɛ, ɛe í kpámáro. ⁴³ Má de nibɔ ũ, ɛe ma síro. Má kú bũu, ɛe asii támɛro. Mée gyāa kee ke wà ma da kpésiaan, ɛe mó à wée kpáemaziro. ⁴⁴ Aṣé gbasa wà à la wà be: Dii, bɔɛn wa n e kɔn nɔaaɔ ke ímii ke nibɔ ũ ke bũu ke gyāree ke pisina ũ, ben wée n ïan károo? ⁴⁵ Kína é weńla à be: Yāpuraan mée ooare, lán ɛe ke gbẽ kè kēsānanɛ gbẽ kènɔ téro nà, mámbe ɛe kemɛro. ⁴⁶ Gbẽ beeenɔ é tá wéetamma kè è yāaroo guumɛ, gbẽ maaanɔ sɔ wēndi kè è yāaroo guu.

26

Lékpakṣṣna Yesuzi

(Maa 14:1-2, Luk 22:1-2, Yoh 11:45-53)

¹ Kè Yesu yā beeenɔ ò píngi à yāa, ben à bè a ìbanɔnɛ: ² Á dṣ kè Banla zĩbaa gṣ gurɔ plaa, weé Gbēntee Né kpárímma wà à pá lía.

³ Beee gbera sa'orikinɔ kɔn Yuda gbēnsinɔ kàkṣa sa'oriki ìsi kè wè be Kayafa be. ⁴ Aṣ yā gṣgṣ ɔndṣɔo lán aṣé Yesu kú wà à de nà ⁵ wà bè: Wàton ke zĩbaa zĩro, le gbēnɔ tón zɔka káro yāzi.

Nósi gū nna kuna Yesu mìa

(Maa 14:3-9, Yoh 12:1-8)

⁶⁻⁷ Kè Yesu kú Betani, Simɔ Kusu be, èe pɔ bleee gɛekesekena, ben nɔgbẽ ke sṣzi, à gbaaa néngo kè nósi gū nna ɔɔdee kú à guu kúna, ben à kú Yesu mìa. ⁸ Kè à ìbanɔɔ è le, ben aṣ pɔɔ fɛɛ wà bè: Bón pɔ laalaakena kè ũu? ⁹ Le wà nósi pì yà yā kɔn ɔ bítao wà kpà takaasideenɔa. ¹⁰ Yesu dṣm̄ma, ben à bènnɛ: Bóyāzi ɛe ïa daa nɔgbẽ pìazi? À zĩ maaa kèmemɛ. ¹¹ Takaasideenɔ é gṣ kúao gurɔ píngi, mapi

sõ mégõ kúao gurɔ píngiro. ¹² Kè à nósi pì kù ma màa, à kè ɛ ɛ à ma gè keome. ¹³ Yāpuraan mée ooare, guu kè wèe ma baaru nna waazi keen anduna guu píngi, weégõ yā kè nɔgbē pì kè oo à dɔngu yānzi.

*Yudasi bɔna Yesu kpɛɛ
(Maa 14:10-11, Luk 22:3-6)*

¹⁴ Beee gbɛra gɔɔn kuri awɛɛplaaanɔ doke kè wè bene Yudasi Isikarioti gàa sa'orikinɔ kiia ¹⁵ à bè: Tó ma Yesu kpàawa, bɔn á yezi à kpámaa? Ben aɔ kondogi ɔ mèn baaakuri nàro wà kpàa. ¹⁶ Zaa gurɔ beeean èe zé wɛtɛ à Yesu kpámma.

*Banla pɔble kekɛna
(Maa 14:12-21, Luk 22:7-14, Yoh 13:21-38)*

¹⁷ Bureɔdi Sése'èzɛsai zĩbaa gurɔ káakudee zĩ Yesu ibanɔ m̀ wà à là wà bè: Mán n̄ yezi wà gá kekɛnɛ n̄ Banla pɔ blen? ¹⁸ À wènlá à bè: À gá wétɛn gɔgbēke kiia à bene, Danneri bè a gurɔ kà k̄i. À bɛn é Banla pɔ blen k̄n a ibanɔ. ¹⁹ Yesu ibanɔ kè lán à dànnɛ nà, aɔ Banla pɔbleyā kèke. ²⁰ Kè uusie kè, Yesu gɛkɛsekɛna teebuzi k̄n a gɔɔn kuri awɛɛplaaa p̄nɔ. ²¹ Gurɔ kè aɔɛe pɔ blee à bè: Yāpuraan mée ooare, a gbē mèn doo é ma kpámma. ²² Aɔ n̄ɛe yàka maamaa, ben aɔɛe à laa doodo: Asa mámbeeroo, Dii? ²³ Yesu wènlá à bè: Gbē kè wée ɔ kaakɔa taa guu lɛdoo bé eé ma kpámma. ²⁴ Gbēntee Né é kpá guuzi lán à kēna à yā musu nà, mɔde wāiyoo gbē kè eé Gbēntee Né kpámma pì. Eé ke s̄aɔ adeenɛ tó wèe à i yāro. ²⁵ Ben Yudasi kè eé à kpámma pì bè: Asa mámbeeroo, Rabi? Yesu bène: M̀be n̄ ò gwe.

*Dii póblee**(Maa 14:22-26, Luk 22:14-20, 1Kɔ 11:23-25)*

²⁶ Kè aɔɔe pɔ bleee, Yesu bureɔdi sè à aubarika dàn, ben à likɔre à kpà a ìbanɔa à bè: À sí à só, ma mèn yè. ²⁷ Ben à togoo sè à aubarika dàn, à kpàmmà à bè: À mi a pínɡi. ²⁸ Ma arun yè, Luda bà kuuna kɔn gbẽ pariinɔ aru ũ, kè eé bɔema aɔ durunkɛnnena yānzi. ²⁹ Mée ooare, zaa gbàa mé geepi'i kè mi dɔro ai kpata kè bɔ ma De kiia gá bɔo gupuraa, gbasa mà à dufu miao sa. ³⁰ Kè aɔ lè sɔ, ben aɔ bɔe wà gàa Kùkpe sɔsɔgɛɛzi.

*Yesu gĩake à dɔ yá kè Pita é ke**(Maa 14:27-31, Luk 22:31-34, Yoh 13:36-38)*

³¹ Ben Yesu bènnɛ: A pínɡi é fuma gwāavĩa, zaake wà kè Luda yān wà bè: Mé sādāri lé, sāano é fāakɔa. ³² Mɔde ma fɛena gbera mé dɔare ae gana Galili. ³³ Ben Pita bènnɛ: Baa tó aɔ fũmma ñ pínɡi, mé fumma zikiro. ³⁴ Ben Yesu bènnɛ: Yāpuraan mée oonne, gwāavĩa ai koo gɔ gá lé zu, né lé sémazi gèn aagɔ. ³⁵ Pita bènnɛ: Baa tó mé gá mà ganyo, mé lé sɛnzi zikiro. Ben à ìbanɔo ò le se ñ pínɡi.

*Yesu aduakɛna zaa Getesemani**(Maa 14:32-42, Luk 22:39-46)*

³⁶ Ben Yesu kɔn a ìbanɔ kà guu kè wè be Getesemani, ben à bènnɛ: À vɛe kè ai mà gá adua ke káaa. ³⁷ À Pita kɔn Zebedi né gɔɔn plaaano sè à gāańyo. À pɔɔ sia kù à nɔseyoɔo sɔ. ³⁸ Ben à bènnɛ: Ma pɔɔ sia kù maamaa ai gaa lézĩ. À ze kè à itɛ kemao. ³⁹ Kè à gāa ae féte, ben à kùe tɔɔte à adua kè à bè: Baa, tó eé sí ke, ñ tó togo'i kè gɛtemala. Mɔde

èe ke lán má yezi nànlò, séde lán ní yezi nà. ⁴⁰ Ben a liara à sù à a ìbanò lè, aṣṣe ii oo. Ben à bè Pitane: Len yó? Ée fṣ a itē kèmao baa awa doroo? ⁴¹ À itē ke àgṣ adua kee, le àton fu yṣagwanaaro yānzi. Ninii yezi, mṣde mè buse. ⁴² À kèmma à gèn plaade, à adua kè à bè: Baa, tó togoo kè é gētemala a í mi sairo, n tó n poyezi ke. ⁴³ Kè à liara à sù à ní lé, aṣṣe ii oo dṣ, zaake aṣṣe imioo dedee. ⁴⁴ Ben à ní tón dṣ, à gàa à wée kè à gèn aagṣde, à yā dṣnkṣ pì ò dṣ. ⁴⁵ Ben à liara à sù a ìbanò kiia à bènnē: Ée ii oo, ée kamma boo ai tian yó? À gwa! Gurṣṣ kà kīi. Wà Gbēntee Né kpà durunkerinṣa. ⁴⁶ À fēe wà tá. Gbē kè ma nañne ní ṣzī e mṣṣ.

Yesu kūna

(Maa 14:43-50, Luk 22:47-53, Yoh 18:3-12)

⁴⁷ Kè à kpé èe yā pì oo, ben Yudasi, à ìba gṣṣn kuri awēplaaanṣ doke mò kṣn pariio, aṣṣ fēedaanṣ kūna kṣn gònṣ, aṣ bṣ sa'orikinṣ kṣn Yuda gbēnsinṣ kiia. ⁴⁸ Bṣnkpeede pì sṣ sèeda ònnē à bè: Gbē kè mé lé péa, àmbe gwe. À à kṣ. ⁴⁹ Ben à mì pè Yesua gṣṣ à bè: Fṣṣ, Rabi! Ben à lé péa. ⁵⁰ Yesu bène: Ma gbē, n n kena ke! Ben wà mò wà ṣ pèe Yesua wà à kṣ. ⁵¹ Ben Yesu gbēnṣ doke a fēedaa wṣto, à sa'oriki ìsi zṣri lèò à à swā gò. ⁵² Ben Yesu bène: N n fēedaa sṣṣṣ a kpéen. Zaake gbē kè zè kṣn fēedaaṣ, fēedaa bé eé à de. ⁵³ Tó má yezi ma De malaika zṣkpēenṣ gbarēme gṣṣ de gāli kuri awēplaaanṣla, ní dṣ mé fua mà a wée kean yó? ⁵⁴ Tó má kè le sṣ, dian yā kè wà kè Luda yān wà bè eé ke lee é kee? ⁵⁵ Ben Yesu bè pariine: Kpāi wēedewen ma ũ kè a mṣ à ma kṣ kṣn fēedaanṣ kṣn gònṣṣṣ? Mēègṣ vēee Luda ua lán guu e

doo nà meègõ yã daaare, ée ma kũro. ⁵⁶ Mõde yã pì kè píngi, le yã kè annabinoo kè Luda yãn ke yãnzì. Ben à ìbanoo bàa lè ñ píngi aõ à tòn.

Yuda gbãadeenoo yãkpaekena kõn Yesuo

(Maa 14:53-65, Luk 22:54-55, 63-71, Yoh 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Gbẽ kè aõ Yesu kũnõ gàao sa'oriki ìsi Kayafa be. Ludayãdannerinõ kõn gbẽnsinõ kakõana gwe. ⁵⁸ Pita té à kpεε kãaa ai sa'oriki ìsi pì be. À gèè ua guu, à vèè kõn dogarinõ le à yã pì mìdεna e. ⁵⁹ Sa'orikinõ kõn Yuda yãkpaekerinõ ñ píngi e sèeda wετεε Yesuzi wà à de. ⁶⁰ Baa kè gbẽnõ mò wà egeyã didia pari, èe kero. Zãazãa gõon plaa kenõ mò ⁶¹ aõ bè: Gbẽ pì bè é fõ à Luda kpé wí à εara à bo gurõ aagõõ dagura sé! ⁶² Ben sa'oriki ìsi fèè à zè à bè Yesunε: N yãke vī ñ wenlaroo? Yã kè wèè didiimmaa kè de diaa? ⁶³ Yesu yĩτε kpẽ, ben sa'oriki ìsi pì bène: Ma nannε Luda Wèndidezi, ñ owe tó Luda Né Mεsayan n ũ. ⁶⁴ Yesu wèàla à bè: Len ñ ò le. Mapi sõ, mée ooare, zaa gbàa é Gbẽntee Né e vèena Gbãapingide oplaazi, bensõ é à suna e ludambe luguun. ⁶⁵ Ben sa'oriki ìsi pì a utanõ gà à kè à bè: A dokè Ludao! À kè dia wée sèedade pãnde kenõ wετεε doee? Á mà lán à dokè Ludao nà. ⁶⁶ Yã kpareen a zεo tiaa? Ben aõ wèàla wà bè: Á taari kà wà à de. ⁶⁷ Ben wà lóu sù à uua, wà à lèle okũo. Gbẽkenõ à swãn kèke ⁶⁸ aõ bè: Mεsaya, ñ annabikεyã o ñ gbẽ kè n leε owe.

Pita léεna Yesuzi

(Maa 14:66-72, Luk 22:56-62, Yoh 18:15-18, 25-27)

69 Pita v̄ena ua, ben zòṅkpare ke mò à bèṅ: Mpi s̄o n̄èḡo kú l̄edo k̄on Galili gb̄e Yesu p̄iome. 70 Ben à lé s̄è n̄ píngi wáa à bè: M̄éé yā k̄è n̄éé oo d̄òro d̄oro. 71 Ben à f̄éé à ḡè ḡānun. N̄ogb̄e p̄ānde à è, ben à bè gb̄e k̄è āo kú gween̄e: Gb̄e k̄èkii l̄edo k̄on Yesu Nazaretiome. 72 Pita èara à lé s̄è à la dà à bè: Má gb̄e p̄i d̄oro. 73 K̄è à k̄è saa féte, gb̄e k̄è āo zena gween̄o s̄ò Pitazi āo bè: Yāpurame, āo gb̄e doon n̄ ũ, zaake wá n̄ d̄o n̄ yā'onaame. 74 Ben à f̄éé à a z̄inda kà à la dà à bè: Má gb̄e p̄i d̄oro. Zaa gwe ḡoṅ koo lé zù. 75 Ben yā k̄è Yesu ò d̄o Pitan k̄è à bè, ai koo ḡo gá lé zu, eé lé séazi ḡèn aaḡo. Ben Pita b̄ò bàazi à p̄osia ɔɔ d̄ò.

27

Yudasi gana (Z̄ir 1:18-19)

1 K̄è guu d̄ò k̄onḡo id̄e'id̄e sa'orikin̄o k̄on Yuda gb̄ensin̄o n̄ píngi yā ḡòḡo Yesuzi l̄e wà à d̄e. 2 Āo à yì, ben āo ḡaa wà à nà bùsu gb̄ensi Pilatine a ɔz̄i.

3 K̄è Yudasi k̄è b̄ò à kp̄eé è yā dàala, à ḡò tómad̄yāa guu, ben à ḡaa kondogi ɔɔ m̄èn baaakuri p̄i s̄okpa sa'orikin̄e k̄on gb̄ensin̄o 4 à bèṅṅe: Ma durun k̄è, ma taarisaidee kp̄a gaazi. Ben āo bèṅṅe: Wa bà ũgbaa? N̄ yān gwe. 5 Ben Yudasi ɔɔ p̄i zù Luda kp̄én, ben à tà à ḡaa à a z̄inda lògo. 6 Ben sa'orikin̄o ɔɔ p̄i s̄èé āo bè: Ɔɔ p̄i kana Luda kp̄é ɔɔdakii guu zé v̄iro, zaake gb̄èd̄e'ɔme. 7 K̄è āo yā ḡòḡo, ben āo orobori ḡùt̄kii lù k̄on ɔɔ p̄io nib̄oṅ v̄ikii ũ. 8 Beee yānzi ai k̄on a gb̄aao w̄è be t̄oṅte p̄ine T̄oṅte Arudeezi. 9 Ben yā k̄è annabi Yeremaya ò k̄è à bè: Wà kondogi ɔɔ m̄èn baaakuri p̄i s̄èé, ɔɔ k̄è Isarailin̄o z̄èo wà kp̄a à

yã musu pì, ¹⁰ ben wà orobori gùtòkii lùo lán Dii dieme nà.

Pilati yákpáεkena kǝn Yesuo

(Maa 15:2-5, Luk 23:3-5, Yoh 18:33-38)

¹¹ Yesu zεna bùsu gběnsi aεzĩ. Ben gběnsi pì à là à bè: Mbe Yudanò kína ũó? Yesu wèàla à bè: Len n̄ ò le. ¹² Gurɔɔ kè sa'orikinɔ kǝn gběnsinɔ e yã didiia, èe yáke weńlaro. ¹³ Ben Pilati bène: Néε yã parii kè wèe didiimmaa maroo? ¹⁴ Mɔde Yesu e yáke o yã pìnɔ doke musuro, ben yã pì bò bùsu gběnsi pì sae maamaa.

Yadana Yesula

(Maa 15:6-15, Luk 23:13-25, Yoh 18:39-19:16)

¹⁵ Banla zĩbaa zĩ píngi bùsu gběnsi pì è pisinanò doke kè gběnɔ yezi gbarεńne. ¹⁶ Gurɔɔ m̀da s̄o pisina tódee kú gwe wè be Baraba. ¹⁷ Kè parii kàk̄o, ben Pilati n̄ lá à bè: Dén á yezi mà gbarεaree? Baraban yó, ke Yesu kè wè be Mεsayo? ¹⁸ Zaake à d̄o kè nòseḡoanɔ v̄ina kǝn Yesuo yānzin wà à kpàawazi.

¹⁹ Gurɔɔ kè Pilati v̄εena a tintia, à naõ gbē z̄ia à bè: N̄ton yáke ke gbē maa p̄nero, zaake nanaa kè má ò à yã musu ḡia gwáav̄i ía d̄ama maamaa.

²⁰ Sa'orikinɔ kǝn gběnsinɔ nàk̄ore gběnoa aõ Baraba gbeka, aõ be wà Yesu de. ²¹ Ben bùsu gběnsi pì n̄ lá à bè: Ḡoon plaa pìnɔ guu, dén á yezi mà gbarεaree? Ben aõ bè, Barabame. ²² Ben Pilati n̄ lá à bè: Bón mé ke kǝn Yesu kè wè be Mεsayo? Baade píngi bè: N̄ à pá lía. ²³ Ben à n̄ lá à bè: Bó dàn à kè? Ben aõ wii lè wà kàara wà bè: N̄ à pá lía. ²⁴ Kè Pilati è é f̄o à yáke kero, z̄oka e kaara, ben à í t̄o, à a ɔ p̄ipi gběno wáa à bè: Ma ɔ b̄oε gbē pì gana yān. A yāme.

²⁵ Ben gbě pìno bè: À dena yā wí wa musu kōn wa nénno. ²⁶ Ben à Baraba gbàréńne, à bè wà Yesu gbě flǎo wà à pá lía.

Sozanno Yesu fabona
(*Maa 15:16-20, Yoh 19:2-3*)

²⁷ Ben Pilati sozanno gè Yesuo b̀usu gběnsi pì be, ben aõ n̄ gǎli kàkōa n̄ p̀ingi aõ ligazi. ²⁸ Aõ à p̀ono b̀oēa aõ gumusu tēaa dāne, ²⁹ ben aõ lè f̀ura t̄a aõ k̀une, aõ k̀aba n̄ane a ɔplaan gò ũ. Ben aõɔe k̀úekueene, aõɔe à faboo wèe bee: Fɔɔ, Yudanɔ k̀ina! ³⁰ Aõ lóu s̀ua, aõ k̀aba pì sè aõ à lèo a mià. ³¹ Kè aõ à fabò wà ỳaa, ben aõ gumusu pì gòala aõ à z̄inda p̀ókāsāano dāne, ben aõɔe gaa à pá lía.

Yesu pana lía
(*Maa 15:21-32, Luk 23:26-43, Yoh 19:17-27*)

³² Kè aõ b̀oē aõɔe gaa, aõ dàk̀ore k̀on Sireni gbě kè wè be Simoo, ben aõ ḡa n̄aa à Yesu líkpangbāroo sé. ³³ Ben aõ kà guu kè wè be Gogota kè bè m̀iwatorokii. ³⁴ Ben aõ geepiwēe kè wà ỳak̀ote k̀on ēzēo d̀one à mi. Kè à í kè, ben à g̀i mizi. ³⁵ Kè aõ à pá lía, ben aõ k̀abankpe kè wà à p̀ókāsāano kp̀aatetekōne. ³⁶ Ben aõ v̀ēe aõɔe à d̀akpaa gwe. ³⁷ Wà ỳa kè wà dià kè wà nà à m̀ila wà bè:

Yudanɔ k̀ina Yesun yè.

³⁸ Ben wà kp̀ai ẁedeweno pà lía à sae ḡoon plaa, gbě doo à ɔplaazi, gbě doo à ɔzezi. ³⁹ Gbě kè aõɔe ḡē z̄ela gweeno e n̄ m̀i kee degūdegū, aõɔe à s̄s̄o ⁴⁰ wà bè: Mm̄on kè n̄ bè né Luda kp̀é wí n̄ ɛara n̄ bo gurɔ aaḡo daguran gweroo? Tó m̀be Luda Né ũ, n̄ n̄ z̄inda m̀i sí n̄ pita lía. ⁴¹ Leme do sa'orikino k̀on ludayádannerino k̀on gběnsino e à faboo le wà bè:

42 À gbě pāndenɔ̀ mì sì, mɔ̀de eé f̄s̄ à a zīnda mì síro. Isarailinɔ̀ ḱinanloo? À pita lía tia, wé à náanɛ ke. 43 À Luda náanɛ vī. Tó Ludaa yezi, ēndē à à bɔ̀ sa, zaake à bè ambe Luda Né ũ. 44 Baa kpāi kè wà ń pá lía lēdoonɔ̀ e à s̄s̄s̄ò lē dɔ̀.

Yesu gana

(Maa 15:33-41, Luk 23:44-49, Yoh 19:28-30)

45 Kè ɔ̀fāntē kà m̀dangura, ben gusīaa dà b̀usu p̀ila p̀ingi ai f̄āntē m̀ò aaḡs̄. 46 F̄āntē m̀ò aaḡn Yesu wii lè gbāngbān à bè: Eloi, Eloi, lēma sabatani! Beee bè, ma Luda, ma Luda, à kè dia n ma ton? 47 Kè gbě kè ās̄ɔ̀ zena gwe kenɔ̀ yā p̀i mà, ben ās̄ bè: Daa e Ilia sísii. 48 Zaa gwe ḡs̄ò ās̄ gbě doo bàa lè à ḡaa à sabo sè à dà geepiwē kpàkpā guu, à f̄if̄i kapaa, ben à d̀ò Yesunɛ à mi. 49 Ben gbě kpaaanɔ̀ bè: À ze ḡīa wà gwa tó Ilia é m̀ó à à mì sí. 50 Yesu èara à wii gbāaa lè dɔ̀, ben à a ẁèndi gbàɛ.

51 Ben Luda kpé lábure k̀èk̄ɔ̀re plaa b̀ona musu suna ḡīzī. Tɔ̀tɛ ǹigānigā, gbènɔ̀ p̀arapara, 52 miranɔ̀ ẁèw̄ē, ben Luda gbènɔ̀ f̄ēe b̀ona gaan pari. 53 Yesu f̄ēe b̀ona gaan gbera ās̄ b̀òe miran, ās̄ ḡē Luda w̄eten, gbènɔ̀ ń é pari. 54 Kè sozanɔ̀ gbēnsi k̄ōn a gbě kè ās̄ɔ̀e Yesu dākpaanɔ̀ tɔ̀tɛ nigānigāna p̀i è k̄ōn yā kè ās̄ò kènɔ̀ p̀ingi, v̄īa ń k̄ū maamaa ās̄ bè: Yāpuramɛ Luda Nén gbě kè ũ. 55 Nɔ̀gbènɔ̀ kú gwe pari, ās̄ɔ̀e guu gwaa k̄āaa. Ās̄ò té Yesuzi b̀ona Galilimɛ, ās̄èḡɔ̀ p̀óblee k̄ēnɛ. 56 Ń tén Mariama Magadaleni kún k̄ōn Mariamao Yemisi k̄ōn Yusufuo da k̄ōn Zebedi n̄énɔ̀ dao.

Yesu v̄īna

(Maa 15:42-47, Luk 23:50-56, Yoh 19:38-42)

57 Kè uusia kè, Arimatea gbẽ ɔɔdee kè wè bene Yusufu mò. Yesu ibame ɔɔ. 58 À gàa à Yesu gè gbèka Pilatia, ben Pilati bè wà kpáa. 59 Kè Yusufu gè pì sè, a táaru bisa dufu fífí, 60 à à dà a zĩnda gbèwɛɛ kè wà sò mira ũu guu. Ben à gbè bíta gbegere pà à tà wɛɛ pìlɛ à tà. 61 Mariama Magadaleni kɔn Mariama pãnde pìo vɛɛna gwe, aɔɔ aedɔna miraa.

62 Kè gurɔɔ liɛ, kámmabogurɔɔ zĩ kà, ben sa'orikinɔ kɔn Farisinɔ gàa Pilati kiia lɛdo 63 aɔ bè: Yá kè gbèkɛkɛri pì ò a bɛɛ zĩ dɔwagu à bè, gurɔ aagɔɔ gbɛra é fɛɛ. 64 Ñ tó wàgɔ mira pì dákpaai à gurɔ aagɔɔ zĩ. Tó lenlo, à ibanɔ é mó wà à gè sé kpáí, aɔé o gbɛnɔnɛ à fɛɛ bɔna gaan. Ege zãa beee égɔ de à káakupɔla. 65 Ben Pilati bèné: À sozanɔ sí à gá à mira pì dákpa lán é fɔ ná. 66 Ben aɔ gàa wà sèeda kè mira lé gbèa, aɔ sozanɔ tò gwe aɔgɔ dákpaai.

28

Yesu fɛɛ à bɔna gaan

(Maa 16:1-11, Luk 24:1-12, Yoh 20:1-10)

1 Kámmabogurɔɔ gbɛra Azumanɛngo zĩ kɔngɔ ide'ide Mariama Magadaleni kɔn Mariama pãnde pìo bò wà gàa mira gwa. 2 Ben tɔɔte nìgãnígã gbãngbã, zaake Dii malaika ke bò musu, à mò à gbè pì gbegere pà à gùo mira léame, ben à vɛɛa. 3 À uu de lán loupina bà, à uta de pú fénfen lán buu bà. 4 Vĩa gudákparinɔ kù, aɔɔe lugalugaa, ben aɔ gò sàii. 5 Ben malaika pì bè nɔgbẽ pìnɔnɛ: Àton tó vĩa a kũro. Má dɔ kè Yesu kè wà pà lían ée wɛɛɛ. 6 À kú kèro, à fɛɛ lán à ò ná. À mó à guu kè wà à dàen

gwa, ⁷ é gá à o à ìbanṅṅe kpakpaa à fɛɛ bṅna gaan. Éé dṅ́nne aɛ gana Galili. Gwen é à en. Má òaren gwe.

⁸ Ben aṅ bṅ miran kpakpaa kṅn v̄iao, mṅde aṅ pṅṅ nna bíta. Aṅ bàa lè aṅṅe gaa à baaru kpá à ìbanṅṅe.

⁹ Ben Yesu dànle gṅṅ, à ì kpà́mma. Kè aṅ sṅzi, aṅ dṅzi kènne, ben aṅ ṅ kè a kèsekpeɛa. ¹⁰ Ben Yesu bè́nne: Àton tó v̄ia a kũro. À gá à o ma gbēnṅṅe aṅ gá Galili. Gwen aṅé ma en.

Soza gudákpārino yāgbānnena

¹¹ Kè nṅgbēnṅ tà, ben soza gudákpāri kenṅ gè wéte guu, aṅ yā kè kènṅ ò sa'orikinṅṅe píngi. ¹² Ben sa'oriki pìnṅ gbēnsinṅ s̄isi, aṅ yā gṅgṅ, ben aṅ ṅ bíta kpà soza pìnṅa gusaɛ ¹³ aṅ bè: À be à ìbanṅ bé wà mò gwāav̄i, aṅ à gè sè kpāi gurṅṅ kè ée ii oo. ¹⁴ Tó bùsu gbēnsi yā p̄i mà, wé agbaa kpáne, é bṅ yāketen. ¹⁵ Sozanṅ ṅṅ p̄i s̄i, ben aṅṅ kè lán wà dànne nà. Ben yā p̄i gṅ Yudanṅṅe baaru ū ai kṅn a gbāao.

Yesu z̄i nana a ìbanṅṅe n̄ ṅz̄i

(Maa 16:14-18, Luk 24:36-49, Yoh 20:19-23, Z̄ir 1:6-8)

¹⁶ Yesu ìba gṅṅn kuri awɛɛdoonṅ gāa Galili kp̄iii kè à à kii gṅgṅ́nne yāa musu. ¹⁷ Kè aṅ à è, aṅ dṅzi kènne, mṅde aṅ gbēkenṅ e seka keɛ. ¹⁸ Ben Yesu sṅ́zi à bè́nne: Luda musu kṅn tṅṅteo iko píngi kpàma. ¹⁹ Beee yānzi à gá à bori píngi ke ma ìbanṅ ū, à n̄ batisi ke kṅn De Luda tó kṅn à Né tó kṅn à Ninii tó, ²⁰ à yā kè má dìɛareenṅ dañne aṅgṅ kũna píngi. À ma, mégṅ kúao gurṅ píngi ai anduna gá yāao.

Luda yá takada kǝn Bokobaru yǎo
The New Testament and portions of the Old Testament
in the Bokobaru language of Nigeria

copyright © 2005 SIM International

Language: Bokobaru

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

c31548a1-5316-53c2-be42-674e0e4c5ae5